Zitting 1972-1973 – **13 019**

Sportbeleid

NOTA

Nr. 2

INHOUD

Hoofdstuk I Inleiding

Hoofdstuk II Achtergronden en uitgangspunten

§ 1. **Betekenis van de sport in de samenleving**

§ 2. **De rol van de overheid**

§ 3. **Sportbeleid in het kader van welzijnsbeleid**

§ 4. **Omvang en vorm van sportbeoefening: beleidscategorieën**

§ 5. **Recreatieve betekenis van de sport**

§ 6. **Uitgangspunten voor het sportbeleid**

a. vorming en zelfontplooiing

b. gezondheid

Hoofdstuk III Doelstellingen van het sportbeleid

§ 1. **Inleiding**

a. Gereglementeerde sportbeoefening en sportieve recreatie

b. Relatie met sportbeleid in het verleden

§ 2. **Hoofddoelstelling van het sportbeleid**

§ 3. **Subdoelstellingen van het sportbeleid**

Hoofdstuk IV Voorzieningen voor sportbeoefening en sportieve recreatie (voorwaarden en mogelijkheden)

§ 1. **De voorzieningen (voorwaarden en mogelijkheden)**

§ 2. **Coördinatie**

Hoofdstuk V Beleidsvoornemens

§ 1. **Inleiding – prioriteiten**

§ 2. **Beleidsvoornemens**

a. Sportieve recreatie

b. Gereglementeerde sport

c. Mogelijkheden voor sportbeoefening en sportieve recreatie: accommodaties

d. Voorwaarden voor gereglementeerde sportbeoefening en sportieve recreatie: opleiding en kader

e. Specifieke categorieën

§ 3. **Beleidsvoornemens m.b.t. de coördinatie**

Hoofdstuk VI Beleidsinstrumenten

§ 1. **Inleiding**

§ 2. **Rijksregeling subsidiëring landelijke sportorganisaties**

§ 3. **Rijksregeling subsidiëring overdekte sportaccommodaties**

§ 4. **Andere beleidsinstrumenten**

a. Uitgaven ten behoeve van de sportieve recreatie

b. Subsidies ten behoeve van het technisch leidinggevend kader

c. Subsidies ten behoeve van de sportraden

Hoofdstuk VII Financiële middelen

§ 1. **Financieringsbronnen**

§ 2. **Coördinatie van financieringsbronnen**

§ 3. **Relatie met andere financieringsbronnen**

§ 4. **Relatie met inhoudelijke aspecten van beleidscoördinatie**

Hoofdstuk VIII Beleidsmaatregelen

§ 1. **Inleiding**

§ 2. **Beleidsmaatregelen met betrekking tot de onderdelen van het sportbeleid**

a. m.b.t. Sportieve Recreatie

b. m.b.t. Gereglementeerde Sportbeoefening

c. m.b.t. De accommodaties

d. m.b.t. Opleiding en Kader

e. m.b.t. Specifieke categorieën

§ 3. **Beleidsmaatregelen van algemene aard**

a. Gecoördineerd sportbeleid

b. Lotto en Toto

c. Sportraden

d. Onderzoek

§ 4. **Specifieke vraagstukken**

Hoofdstuk IX Slotbeschouwing

Voetnoten

Bijlage Schematisch overzicht van de doelstellingen van het sportbeleid

Hoofdstuk I Inleiding

Beleid, ook het beleid met betrekking tot de sport, is voortdurend in ontwikkeling. Elke uiteenzetting van het beleid is slechts een momentopname in een beleidsproces.

Ook deze nota inzake het Sportbeleid kan en wil slechts een momentopname zijn, voor zover deze een visie geeft op het verschijnsel sport in de samenleving van dit moment.

Daarnaast beoogt deze nota ook een wegwijzer te zijn op de weg die het Sportbeleid in de toekomst heeft te gaan. Daarbij wil ik aansluiten en voortbouwen op een eerder markeringspunt in het ontwikkelingsproces van het Sportbeleid: de „Discussienota met betrekking tot het Sportbeleid" van mijn ambtsvoorganger mej. dr. M. A. M. Klompé, uitgebracht in 1969 en de parlementaire behandeling daarvan. Bij die gelegenheid is aan de Minister van C.R.M. gevraagd te komen met een nadere en meer concrete uiteenzetting van het Sportbeleid, nadat de toen aangekondigde nota van de georganiseerde sportwereld zou zijn gepubliceerd.

Behalve de verschijning van de bedoelde Nota Sport 1970, zijn er sinds de Discussienota meer ontwikkelingen geweest, waarmee in de hier te presenteren uiteenzetting van het Sportbeleid rekening moest worden en is gehouden.

Ik denk hierbij vooral aan de opkomende aandacht voor de sportieve recreatie. Deze zal in deze nota een centrale plaats innemen.

Verder dienen in dit verband vermeld te worden de ontwikkeling. n inzake de toto en lotto, die in een stroomversnelling zijn geraakt door de indiening en aanvaarding van het initiatief Wetsontwerp tot wijziging van de Wet op de Kansspelen. Ook het beleidsdenken in algemene zin heeft de laatste jaren veranderingen ondergaan. Mede in gang gezet door de werkzaamheden en rapporten van de in die periode ontstane Commissie voor de Ontwikkeling van de Beleidsanalyse is de overheid meer bewust gaan streven naar een systematische en planmatige beleidsaanpak. Deze nota draagt daar de sporen van in een zorgvuldiger formulering van hoofd- en subdoelstellingen en in een consequentere uitwerking daarvan in een concreet beleid.

Voorts is in de afgelopen periode de Interdepartementale Werkgroep voor de Lichamelijke Vorming en Sport met haar werkzaamheden begonnen. Hiermee werd vorm gegeven aan een interdepartementale beleidscoördinatie, waarvoor o.m. bij de parlementaire behandeling van de Discussienota was gepleit.

Al deze ontwikkelingen hebben mij ertoe gebracht in deze Nota vooral een eigen visie op het sportbeleid te geven en te komen tot een formulering en vormgeving van het sportbeleid die past in het streven naar een systematische beleidsaanpak.

Deze werkwijze houdt in dat niet rechtstreeks zal worden gereageerd op de beschouwingen weergegeven in de Nota Sport 1970.

Wel wordt met deze uiteenzetting van het sportbeleid impliciet ingegaan op de zaken die ook in de Nota Sport 1970 aan de orde zijn gesteld.

Evenals de Discussienota van 1969 gaat deze nota over het *sport*beleid.

Dit wil zeggen dat de uiteenzetting van het beleid en met name de formulering van de doelstellingen zich beperkt tot de aangelegenheden die ressorteren onder de Minister van C.R.M. Dit neemt niet weg dat ten aanzien van alle aspecten waarvoor dat relevant is, relaties zullen worden gelegd en coördinatielijnen worden

aangegeven met andere beleidsonderdelen van de rijksoverheid (andere departementen èn andere beleidssectoren binnen C.R.M.), met de beleidsinstanties op provinciaal en gemeentelijk niveau en met de organisaties van het particulier initiatief. De beperking tot sportbeleid, voor zover dat ressorteert onder de Minister van C.R.M., is dan ook van relatieve betekenis. De medewerking aan de vormgeving van een gecoördineerd beleid acht ik een van de wezenlijke taken van het sportbeleid van mijn departement.

Hoofdstuk II Achtergronden en uitgangspunten

§ 1. Betekenis van de sport in de samenleving

De sport heeft zich in de loop van de jaren ontwikkeld tot een maatschappelijk verschijnsel van grote betekenis. Sport staat sterk in de aandacht, heeft de belangstelling van zeer velen en is vaak een aantrekkelijk onderwerp van gesprek, meestal in positieve doch soms ook in negatieve zin.

Als vorm van vrijetijdsbesteding heeft de sport zich een centrale plaats verworven in het vrijetijdsgedrag van de bevolking en het ziet er niet naar uit dat de sport wat dit betreft aan betekenis zal verliezen.

Relatief zeer velen nemen reeds actief aan de sportbeoefening deel. Zij doen dit in een grote verscheidenheid van vormen, met verschillende motivaties en in verschillende intensiteit. Uit een binnenkort te publiceren onderzoek van het Instituut voor Toegepaste Sociologie blijkt dat 75 pct. van de bevolking van 15–50 jaar op een of andere manier actief iets aan sport doet [1]).

Er bestaat voorts een wijdverbreide belangstelling bij de bevolking voor alles wat met sport te maken heeft. Deze uit zich niet alleen in het bezoek aan sportwedstrijden of in de hoge kijkdichtheidscijfers voor uitzendingen van bij voorbeeld voetbalwedstrijden. Deze belangstelling komt ook naar voren in een nauwe betrokkenheid – en in het kader van het welzijnsbeleid hecht ik daaraan grote waarde – van zeer vele vrijwilligers die een groot deel van hun vrije tijd beschikbaar stellen voor de sport.

Het is dan ook begrijpelijk dat in een dergelijk klimaat waarin zovelen nauw bij het sportgebeuren zijn betrokken en veel daarvoor over hebben, het vooral het particulier initiatief is geweest dat in belangrijke mate heeft bijgedragen tot het gezicht dat de sport nu in onze samenleving heeft.

Er is en wordt op het gebied van de sport zeer veel door de bevolking tot stand gebracht. Zo is er een goed ontwikkelde organisatiestructuur en een relatief hoge organisatiegraad.

Maar ook denk ik aan hetgeen is gegroeid en thans nog tot stand komt op het gebied van kaderopleidingen en aan het belangrijke werk van grote aantallen vrijwilligers in bestuurlijk kader en (bege)leiding, met name ook in de plaatselijke sportverenigingen.

Deze traditie van zelfwerkzaamheid wordt ook ondersteund door een groeiende overtuiging dat sport en lichaamsbeweging in het algemeen een goede en gezonde zaak is. We worden ons in toenemende mate bewust van de kwetsbaarheid en de risico's van onze lichamelijke situatie ten gevolge van de aan deze maatschappij praktisch inherente bewegingsarmoede en willen daar in positieve zin ook zelf iets aan doen [2]). Om te spreken naar analogie van een bekende reclamecampagne op dit moment: „sport moet".

§ 2. De rol van de overheid

Het is duidelijk dat de rijksoverheid bij de vormgeving van een sportbeleid niet aan de in de vorige paragraaf geschetste situatie kan voorbijgaan. Al hetgeen juist door het eigen initiatief en de zelfwerkzaamheid van de bevolking tot stand is en wordt gebracht, waardeer ik positief.

Het zijn voor mij belangrijke elementen van het welzijn.

De feitelijke situatie betekent echter ook dat de overheid met betrekking tot

de sport niet alles zelf hoeft te doen en – uit een oogpunt van welzijnsbeleid – ook niet behoort te doen.

Gelet op de wijze waarop de sportorganisaties en de gemeentelijke en provinciale overheden mede vormgeven aan het sportbeleid en ook financieel daarbij betrokken zijn, zou men voor wat betreft het beleid van de rijksoverheid in dit opzicht kunnen spreken van een aanvullende rol. Deze aanvullende rol sluit echter een stimulerend beleid niet uit en kan op een gegeven tijd en plaats het nemen van initiatief vergen. Wanneer het erom gaat te bereiken wat met de doelstellingen van het in deze nota uiteen te zetten sportbeleid wordt aangegeven, is het juist te constateren dat de rijksoverheid het op dit punt bepaald niet alleen voor het zeggen heeft. De verdere ontwikkeling van het sportbeleid en de realisering daarvan is slechts mogelijk wanneer dit kan gebeuren in overleg en samenwerking met anderen, ook wat betreft het bijdragen in de financiering. Naast de organisaties van het particulier initiatief dienen in dit verband met name de provincies en gemeenten te worden genoemd. Van wezenlijk belang daarbij is de autonomie van de gemeentelijke overheid.

Er wordt door de provincies en de gemeenten reeds veel voor de sport gedaan. En dit is terecht omdat deze overheden hun beleid meer direct op de regionale en plaatselijke situatie kunnen afstemmen. Voorts liggen op dit vlak de beste mogelijkheden om de bevolking erbij te betrekken. Langs deze weg kan ook de decentralisatie van het beleid inhoud krijgen. Om tot een effectief sportbeleid te komen is het, zoals opgemerkt, wel noodzakelijk het sportbeleid van het Rijk en de lagere overheden op elkaar af te stemmen en een goede vorm van coördinatie te vinden. Daarbij zouden in de toekomst wellicht ook de te vormen gewesten betrokken kunnen worden.

Door de bevordering van overleg, samenwerking en coördinatie – in dit opzicht zou de rijksoverheid een stimulerende taak kunnen hebben – zal de rijksoverheid concreet gestalte geven aan haar visie op het sportbeleid.

Op het vraagstuk van de coördinatie, eveneens van groot belang met betrekking tot andere departementen kom ik in het vervolg van deze nota uitvoerig terug.

§ 3. Sportbeleid in het kader van welzijnsbeleid

Het in het voorgaande weergegeven standpunt dat de rijksoverheid met betrekking tot het sportbeleid een aanvullende rol heeft, betekent niet dat hier sprake is van een onbelangrijke rol. Integendeel. Overwegingen van welzijnsbeleid, waarvan het sportbeleid een integrerend deel uitmaakt, leiden ertoe dat de overheid er veel aan gelegen is om door ondersteuning en door het scheppen van voorwaarden het eigen initiatief en de zelfwerkzaamheid (gestalte krijgend in de verschillende organisatievormen en de wezenlijke functie van de vrijwilliger daarin) optimaal mogelijk te maken. Richtinggevend voor het sportbeleid is ook het streven naar een leefbare samenleving. Dit element van het welzijnsbeleid richt zich op het leefbaarder maken van het directe woon- en leefmilieu. Het sportbeleid draagt hiertoe bij wanneer het de sportbeoefening in zijn vele verschijningsvormen mede ziet als een mogelijkheid voor de mensen om elkaar te notmoeten en zich voor elkaar te interesseren, als een mogelijkheid ook om zich betrokken te weten bij hetgeen in de eigen woon- en leefsituatie van belang is.

Het sportbeleid draagt tot die leefbaarheid ook bij wanneer met betrekking tot de voorzieningen ermee wordt rekening gehouden dat bij voorbeeld sportaccommodaties en groenvoorzieningen, in samenhang met andere voorzieningen, belang-

rijke elementen zijn bij de aankleding van het woon- en leefmilieu. Dergelijke voorzieningen scheppen de mogelijkheid tot een gevarieerd, veelzijdig en creatief gedragspatroon en kunnen een bredere functie en betekenis hebben dan voor de sportbeoefening alleen.

De integratie van het sportbeleid in het welzijnsbeleid leidt voorts ertoe dat de overheid belemmeringen moet wegnemen en dient te stimuleren dat juist die groepen in de samenleving die maatschappelijk en cultureel en, het is passend in dit verband eraan toe te voegen: lichamelijk, in de knel dreigen te komen en die ook door de sport nog niet konden worden bereikt, tot actieve participatie aan de sport worden gebracht.

In dit verband moge ik verwijzen naar hetgeen is vermeld in de inleiding van de memorie van toelichting op de begroting 1974. Daar staat dat het welzijn alleen kan worden gezien „in samenhang met de verdeling van de sociale, culturele en economische goederen. De mogelijkheden voor het verwerven ervan dienen gelijkelijk te worden gespreid; onrechtvaardige verschillen moeten worden weggenomen".

En voorts: „Het (welzijnsbeleid) is gericht op een zo breed mogelijke ontplooiing van alle mensen".

„Werkelijk gelijke kansen betekent echter dat bepaalde groepen en bevolkingscategorieën extra aandacht vergen. Zij krijgen vanwege hun benarde positie in de samenleving in feite niet voldoende kans volwaardig aan de samenleving deel te nemen. Voor hen zijn de voorwaarden die het welzijn onafhankelijk van de persoonlijke omstandigheden bepalen, niet aanwezig of althans niet optimaal" [3]). Deze kernpunten van het welzijnsbeleid zullen ook in de uitwerking van de doelstellingen van het sportbeleid doorklinken.

§ 4. Omvang en vorm van sportbeoefening: beleidscategorieën

Ook op een andere wijze zal blijken dat de rol van de rijksoverheid met betrekking tot het sportbeleid bepaald geen onbelangrijke is. In dit verband kom ik terug op het eerder in § 1 aangehaalde onderzoek.

Uit dit onderzoek komt naar voren dat 25 pct. van de bevolking van 15-50 jaar in het geheel niet en 75 pct. op enigerlei wijze wèl iets aan sport doet. Deze categorie van 75 pct. van de 15-50-jarigen valt echter in twee verschillende en voor het beleid relevante groepen te verdelen. In het kader van het onderzoek is namelijk een onderscheid gemaakt in een categorie sportbeoefenaars die aan bepaalde criteria voldoet, t.w. sportbeoefening óók buiten de vakantieperiode, met een bepaalde (per sporttak variërende) minimum frequentie en/of uit prestatieoverwegingen, persoonlijke inzet en/of wedstrijdverband of volgens geldende spelregels. De categorie die aan deze criteria voldoet omvat 25 pct. van de 15-50-jarige bevolking. De overige 50 pct. – in het onderzoek „gelegenheidssporters" genoemd – doen weliswaar aan sport, maar voldoen daarbij niet aan alle bovengenoemde criteria.

Het gaat hier derhalve om een omvangrijke categorie mensen die belangstelling blijkt te hebben voor sportbeoefening, daaraan daadwerkelijk ook iets doet (veelal zwemmen, wandelen, badminton, schaatsen) maar overigens slechts incidenteel, zonder een – uit oogpunt van gezondheid juist aan te bevelen – voldoende regelmaat, of in mindere mate dan de andere sportbeoefenaren met mogelijkheden tot sportbeoefening in aanraking komen.

Het voorgaande krijgt nog wat meer reliëf wanneer we uit hetzelfde onderzoek naar voren zien komen dat 53 pct. van de 15-50-jarige bevolking een of andere vorm van sport beoefent uitsluitend buiten verenigingsverband, (het betreft hier

voornamelijk de categorie van de bovengenoemde zogenaamde „gelegenheidssporters").

Het zijn vooral deze omvangrijke categorieën van de bevolking – globaal gekenmerkt door beoefening van „gelegenheidssport buiten verenigingsverband [4]) – en het niet sportende deel van de bevolking, die in een sportbeleid, dat zich met name ook richt op de bevordering van de sportieve recreatie [5]), een centrale plaats innemen. Ik meen dat ten behoeve van deze categorieën hier een belangrijke taak mede voor de rijksoverheid ligt. Bij een andere gelegenheid, namelijk bij de door mijn departement georganiseerde Discussiedag Sportieve Recreatie op 23 oktober 1973, heb ik hier reeds op gewezen [6]).

Mogen we op grond van de wijdverbreide belangstelling die er bij de bevolking voor de sport bestaat misschien voorzichtig spreken van sport *voor* allen; aan een situatie van sport *door* allen, in de zin van regelmatig actief eraan meedoen, zijn we op dit moment (nog) niet toe.

Deze constatering is voor mij de drijfveer om te komen tot een gericht en zo effectief mogelijk sportbeleid.

§ 5. Recreatieve betekenis van de sport

Zoals eerder werd opgemerkt neemt de sportbeoefening in het vrijetijdsgedrag van de bevolking een belangrijke plaats in. Sport en in het bijzonder geldt dit voor sportieve recreatie, kan worden gezien als een vrijetijdsbezigheid bij uitstek. De toenemende betekenis van de vrije tijd als iets dat een eigen waarde en inhoud heeft, rechtvaardigt dan ook een beleidsvisie op dit punt, waarin aan de sportbeoefening en de sportieve recreatie speciale aandacht wordt gegeven.

Dit betekent dat in het sportbeleid gestreefd moet worden – zonder te kort te willen doen aan de recreatieve betekenis van de gereglementeerde sportbeoefening – naar de bevordering van vooral die sportactiviteiten, waarin de recreatieve functie optimaal tot zijn recht kan komen.

Ik denk hierbij aan sportactiviteiten die gekenmerkt worden door het meer vrije, ongebonden en niet verplichtende karakter ervan, door een mate van speelsheid en ontspannenheid, voorts aan activiteiten die de keuzemogelijkheden van de mens verruimen, de creativiteit en spontaniteit bevorderen en die mogelijkheden in zich bergen voor sociaal contact, ontmoeting met de anderen, zo men wil gezelligheid [7]).

Waar het met andere woorden om gaat is dat men plezier en ontspanning kan beleven aan zijn sportbeoefening.

Het sportbeleid van de overheid zal naar mijn opvatting op deze recreatieve betekenis van de sport moeten inspelen en daarbij rekening houden met de recreatieve behoeften en motivatie van de bij sport betrokken en te betrekken bevolking.

Ook al erken ik dat prestatie en wedijver bij een aantal vormen van sportbeoefening belangrijke en positief te waarderen elementen zijn: door op de boven omschreven wijze aandacht te vragen voor de recreatieve functie van de sport, hoop ik bij te dragen tot het ontstaan van een meer ontspannen, minder direct op prestatie gerichte, meer leefbare en ook meer ontspannende samenleving.

Ook door middel van het sportbeleid wil ik waarmaken wat in de inleiding van de memorie van toelichting op de begroting 1974 is gesteld:

„Welzijnsbeleid is op een wat langere termijn gericht op een open en meer ontspannen samenleving".

§ 6. Uitgangspunten voor het sportbeleid

Nadat in het voorgaande het sportbeleid als een belangrijke taak van de rijksoverheid is geplaatst binnen het bredere kader van het welzijnsbeleid en voorts de recreatieve betekenis van de sport en zijn functie in dit opzicht voor het welzijn zijn onderstreept, wil ik thans ingaan op een aantal meer expliciete uitgangspunten en waarden op grond waarvan de overheid het zich tot haar taak rekent te komen tot de formulering van een sportbeleid.

Vooreerst wil ik verwijzen naar hetgeen op dit punt is vermeld in hoofdstuk 3 „Achtergronden van een sportbeleid" van de Discussienota [8]).

De daar weergegeven uitgangspunten en waarden vormen ook voor mij de achtergrond van mijn visie op het sportbeleid. Een tweetal van de daar genoemde aspecten wil ik nu extra naar voren halen, niet omdat ik de andere niet eveneens van belang zou achten, maar omdat de wel te noemen aspecten, naast de meer algemene kernpunten van het welzijnsbeleid, bepalend zijn voor de formulering van de doelstellingen van het sportbeleid en daaraan inhoud en betekenis geven.

a. Vorming en zelfontplooiing

Vorming is een voortdurend proces.

Een belangrijk element in dit proces is de onderwijssituatie.

De verantwoordelijkheid hiervoor van de overheid krijgt gestalte in het onderwijsbeleid en in een fijn vertakt stelsel van onderwijsvoorzieningen. Wat in deze onderwijsfase gebeurt, is vaak bepalend voor de noodzaak èn de kansen voor verdere vorming in het latere leven. Hetgeen hier in algemene zin is gesteld, geldt ook voor de vorming met betrekking tot het lichamelijk welzijn. De lichamelijke oefening in het onderwijs beïnvloedt in sterke mate de mogelijkheden die men op latere leeftijd heeft en ziet voor sportbeoefening. In dit verband valt bijvoorbeeld te denken aan een vroegtijdige kennismaking binnen de onderwijsperiode met zogenaamde life-time sporten. Voorts kan men – in breder verband geplaatst – de lichamelijke vorming zien als een van de aangrijpingspunten voor een opvoeding tot vrijetijdsgedrag, een zaak waarvoor in de Nota Sport 1970 [9]) sterk wordt gepleit. Sport is immers een vrijetijdsactiviteit bij uitstek.

Van belang is het in dit betoog op te merken dat de vormende waarde verder reikt dan met de term vorming tot lichamelijk welzijn wordt aangeduid. Lichamelijke oefening in het onderwijs en in het verlengde daarvan, de sportbeoefening, dragen bij tot de vorming van de gehele persoon. De mens leert door de sport te functioneren in relatie tot anderen. Het gaat daarbij om het leren van samenspel, het meedoen in teamverband, niet alleen in sportsituaties maar ook in breder verband.

Relevante aspecten van deze vorming zijn voorts ook de vergroting van de zelfstandigheid van de persoon, de verruiming van zijn keuzemogelijkheden, de bevordering van spontaniteit en creativiteit, aspecten die in het bijzonder ook van belang zijn voor de vrijetijdssituatie. (Vergelijk de eerdergemaakte opmerking over opvoeding tot vrijetijdsgedrag.)

Het gaat hier met andere woorden om de vorming van voor het individuele welzijn wezenlijke aspecten van de persoon. Dit vormingsproces heeft, zoals gezegd, een voortdurend karakter dat niet buiten de school ophoudt. Ook de verantwoordelijkheid van de overheid ten aanzien van deze vorming houdt niet bij het onderwijs op. Gezien de belangrijke functie van de sport in dit vormings-

proces, kan sportbeleid dan ook gezien worden als een logische voortzetting van hetgeen binnen het onderwijs als lichamelijke oefening is begonnen.

Het sportbeleid heeft op deze wijze dan ook een belangrijke plaats in het geheel van de permanente educatie, een van de dragers van een sociaal cultureel welzijnsbeleid.

Sportbeoefening is niet alleen van belang vanwege de waarde die het heeft voor de vorming van de persoon, de sportbeoefening is ook voor velen een kader waarin de „zich vormende mens" zich zelf kan ontplooien.

In dit verband wil ik nog eens wijzen op de belangrijke plaats die het eigen initiatief en de zelfwerkzaamheid in de sport innemen. De individuele zelfontplooiing krijgt niet alleen haar kansen in de actieve sportbeoefening, maar ook in allerlei ondersteunende en stimulerende werkzaamheden. Ik denk hierbij in het bijzonder aan de grote aantallen vrijwilligers in het bestuurlijk, begeleidend en leidinggevend kader. Vorming en zelfontplooiing zijn daarom belangrijke elementen in de doelstellingen voor een sportbeleid. De concrete beleidsvoornemens ten aanzien van de sport zullen getoetst moeten kunnen worden aan de mate waarin zij tot die vorming en zelfontplooiing bijdragen.

b. Gezondheid

„Een juiste en voldoende lichaamsbeweging is van essentieel belang voor een goede lichamelijke gezondheid", aldus de Discussienota [10]).

Juist aan die lichaamsbeweging mankeert veel in onze in dit opzicht immobiel geworden d.w.z. aan bewegingsarmoede lijdende samenleving waarin het trappenlopen zeer is verminderd en het fietspedaal is vervangen door het in half liggende houding bediende gaspedaal.

Sportbeoefening, ook (en misschien vooral) in de minder specifieke vormen van sportief bewegen en sportieve recreatie, kan tot een betere lichamelijke gezondheid bijdragen en hopelijk een deel van onze welvaartsziekten voorkomen.

Hier zijn niet alleen volksgezondheidsbelangen in het geding. Het gaat ook om de sportbeoefening als bijdrage tot het persoonlijke lichamelijk welzijn.

Lichamelijk welzijn betekent in dit verband meer dan de afwezigheid van ziekten of kwalen. Het bewegen heeft zelf waarde vanwege de lichamelijke bestaanswijze van de mens en kan als zodanig als een noodzakelijke en natuurlijke zaak gezien worden [11]).

Het gaat ook om het plezier van het bewegen en om het voorkomen van een vervreemding van het lichamelijk functioneren.

Het lichamelijk bewegen draagt ook weer bij tot de vorming van de gehele persoon. „De vitale ervaring van het – ik kan – in de sportsituatie, draagt bij aan ontplooiing van eigen mogelijkheden, aan zelfrealisatie" [12]).

Het behoeft na dit alles nauwelijks betoog dat ik de bevordering van de gezondheid zie als een belangrijk uitgangspunt bij de formulering van een sportbeleid. Aan de uitwerking van de beleidsdoelstellingen zal dit aspect met name op drie manieren een accent geven, namelijk

- aandacht voor sportief bewegen naast meer strikte vormen van sportbeoefening;
- aandacht voor bij uitstek „immobiele" categorieën van de bevolking;
- aandacht voor de wijze waarop sport wordt beoefend (noodzaak voor een goede begeleiding).

Overigens maakt het eerder geciteerde rapport van de Werkgroep Recreatiesport een kritische kanttekening bij dit gezondheidsaspect. Sprekend over de

motieven voor een recreatiesportbeleid stelt het rapport, o.m. zich baserend op de resultaten van een door de werkgroep gehouden onderzoek naar de beleving van de recreatiesport:

> „het gezondheidsmotief komt in de belevingsdefinitie niet als specifiek kenmerk van recreatiesport voor. Het motief mag dan al een algemene maatschappelijke waarde vertegenwoordigen; het is niet geschikt voor een gerichte propaganda van recreatiesport" [13]).

Hoewel het zinvol is zich met het oog op de beleidsuitvoering te bezinnen op deze kanttekening en andere in dit verband door de Werkgroep Recreatiesport gemaakte opmerkingen, blijft overeind dat sportbeoefening in feite een bijdrage levert tot de bevordering van een goede lichamelijke gezondheid. Om die reden blijft de gezondheidswaarde van de sport voor mij dan ook een belangrijke overweging bij de formulering van het sportbeleid.

Hoofdstuk III Doelstellingen van het sportbeleid

§ 1. Inleiding

a. Gereglementeerde sportbeoefening en sportieve recreatie

In het vorige hoofdstuk is reeds een aantal malen het begrip sportieve recreatie ter sprake gekomen.

Omdat dit begrip in mijn visie op het sportbeleid een centrale plaats inneemt, meen ik er goed aan te doen, voorafgaande aan de formulering van de doelstellingen van dat beleid, te verduidelijken, wat sportieve recreatie naar mijn mening inhoudt en wat ik hiermee in het beleid beoog.

Nu gaat het er niet om een in alle opzichten sluitende definitie van dit begrip te geven. Het eerder aangehaalde rapport van de Werkgroep Recreatiesport laat een groot aantal verschillende, in de literatuur aangetroffen omschrijvingen de revue passeren en voegt daar eigen definities aan toe [14]). Al deze definities bevatten waardevolle elementen, alle zijn ze ook voor discussie vatbaar. In plaats van op de omschrijvingen, zou ik de discussie liever willen richten op de beleidsbedoelingen die erachter zitten.

De hieronder volgende opmerkingen over sportieve recreatie beogen dan ook slechts enige voor het sportbeleid relevante accenten en kenmerken naar voren te halen, zoals deze o.m. in de aangehaalde onderzoeksliteratuur zijn aan te treffen, dan wel daarin ondersteuning vinden.

Sportbeoefening is zoals gezegd een vrijetijdsactiviteit (vgl. hoofdstuk I, § 5). Sportieve recreatie zie ik als een op lichamelijke activiteit en beweging gerichte vorm van vrijetijdsgedrag waarin het recreatieve karakter op bijzondere wijze naar voren komt.

Sportieve recreatie onderscheidt zich van andere vormen van sportbeoefening (wedstrijdsport, topsport, veelal in het kader van sportverenigingen) in een aantal opzichten:

- sportieve recreatie is een meer vrije, spontane en minder verplichtende bezigheid: zowel de activiteit zelf als de deelneming daaraan zijn minder geformaliseerd. De binding aan duurzame organisatiekaders en aan de strikte naleving van spelregels hoeft niet afwezig te zijn, maar is minder belangrijk.
- sportieve recreatie is in zijn beleving meer gericht op ontspanning en gezelligheid dan op prestatie en wedijver.
- sportieve recreatie is een activiteit met een sterker spelkarakter. De zin ervan voor de recreant ligt besloten in het bezig-zijn zelf.

Deze kenmerken houden in dat sportieve recreatie minder intensief of zonder al te vaste regelmaat of reglementering wordt beoefend, vaak ook in combinatie met andere vrijetijdsactiviteiten en op voor de recreatie typerende tijdstippen en plaatsen (vakanties, recreatiegebieden).

Het is dan ook niet verwonderlijk beoefenaars van sportieve recreatie vooral aan te treffen buiten de noodzakelijkerwijze wat strakkere kaders van de sportverenigingen.

Interessant in dit verband is ook het genoemde onderzoek van het Instituut voor Toegepaste Sociologie. Gevraagd naar de voorkeur voor organisatiegraad geeft 81 pct. van de zogenaamde „gelegenheidssporters" te kennen sport het liefst te willen beoefenen in andere kaders dan het officiële verenigingsverband (vaste groep, losse groep, in gezinsverband of alleen).

Daarbij is de voorkeur voor een vaste groep (groep personen waarvan de samenstelling niet steeds volledig verandert, maar die een soort vaste kern heeft) wel het grootst (45 pct.) [15]).

De genoemde kenmerken van sportieve recreatie zullen consequenties hebben voor de wijze waarop deze categorieën van recreanten door de sport kunnen worden bereikt.

In de verdere uitwerking van deze nota zal het begrip sportieve recreatie in bovenbedoelde zin worden gehanteerd. De andere vormen van sportbeoefening zullen in de doelstelling worden aangeduid met gereglementeerde sportbeoefening.

Het begrip gereglementeerd verwijst hier naar het belangrijker zijn van kenmerken als strakker organisatiekader en de in verband met prestatie, wedijver en competitie strikte naleving van (spel-)regels. Vormen van gereglementeerde sportbeoefening (waaronder uiteraard ook denksporten zijn begrepen) zijn de wedstrijdsport en als bijzondere vorm hiervan de topsport. Onder topsport wil ik verstaan dat deel van de wedstrijdsport waarin het streven naar een prestatie die op nationaal en/of internationaal niveau vergelijkbaar is, op de voorgrond staat.

Het is duidelijk dat de sportbeoefening, gekenmerkt door strikte naleving van regels, nadruk op prestatie en wedijver ook wel plaatsvindt buiten het kader van de sportorganisaties. Eveneens is het mogelijk de sportieve recreatie aan te treffen binnen de sportvereniging. Hiermee zij aangetoond dat het onderscheid tussen sportieve recreatie en gereglementeerde sportbeoefening niet parallel loopt met het onderscheid dat men kan maken tussen sportbeoefening buiten en binnen het kader van de sportorganisaties. Met het voorgaande betoog wordt dan ook niet beoogd een scherp onderscheid te suggereren tussen „sportieve recreatie" enerzijds en „gereglementeerde sportbeoefening" anderzijds. Zoals uit de formulering moge blijken gaat het om verschillen in accenten en gradaties, ook wat betreft de intentie waarmee aan gereglementeerde sportbeoefening dan wel sportieve recreatie wordt deelgenomen.

b. Relatie met sportbeleid in het verleden

De formulering van een sportbeleid en van de doelstellingen voor een dergelijk beleid vindt niet plaats in een blanco-situatie. Er is op het gebied van de sport, ook door en onder invloed van het beleid op dit punt, in het verleden reeds veel tot stand gekomen. Te denken is hierbij bij voorbeeld aan de subsidieregeling ten behoeve van overdekte sportaccommodaties. Deze regeling heeft niet alleen de bouw van een aanzienlijk aantal sporthallen financieel mede mogelijk gemaakt. De subsidieregeling heeft ook in meer algemene zin stimulansen gegeven voor de totstandkoming van sportaccommodaties, die aan de daaraan te stellen kwalitatieve en sporttechnische eisen kunnen voldoen. De bouw van sporthallen heeft ook de toeloop naar de zaalsporten gestimuleerd. Er was en is m.a.w. van een wisselwerking sprake.

De thans te presenteren doelstellingen zijn dan ook niet iets geheel nieuws. Zij zijn te plaatsen in een proces van beleidsontwikkeling dat eerder is begonnen.

In de eerdergenoemde Discussienota, de daaraanvoorgaande nota's en in de memorie van toelichting van verschillende begrotingsjaren, zijn duidelijk aanzetten van een sportbeleid te vinden. In dit betoog wil ik aansluiten op de doelstellingen zoals die in de Discussienota zijn weergegeven [16]).

De ontwikkelingen sindsdien maken het echter wel noodzakelijk om te komen tot een grondige en zorgvuldige herformulering van de doelstellingen. Het is ook

een voorwaarde om te komen tot een systematische en planmatige beleidsaanpak.

Er kan derhalve niet worden volstaan met een vage formulering of met een doelstelling die verwijst naar een onbereikbaar ideaalbeeld.

Het gaat om een zo duidelijk mogelijke doelstelling die in principe en in de praktijk te verwezenlijken is.

De doelstelling dient derhalve ook gezien te worden tegen een achtergrond van andere en bredere centrale beleidsdoelstellingen.

In de bezinning rond het sportbeleid zal ook een politieke prioriteitstelling steeds aan de orde zijn.

De in het vorige hoofdstuk weergegeven uitgangspunten en waarden spelen hierbij een belangrijke rol. Niet alleen vormen zij de legitimering van een sportbeleid voor de rijksoverheid en geven zij betekenis aan de doelstellingen van dat beleid, zij zijn ook richtinggevend voor de te stellen prioriteiten.

§ 2. Hoofddoelstelling van het sportbeleid

Geplaatst in het kader van een algemeen welzijnsbeleid en in het licht van de eerdergenoemde uitgangspunten (de recreatieve betekenis van de sport; de positieve waarde van de sport voor de vorming en zelfontplooiing en voor de gezondheid) kan nu de *hoofddoelstelling* van het sportbeleid als volgt worden omschreven:

Bijdragen in de bevordering van – op lichamelijke activiteit gericht – recreatief gedrag (sportieve recreatie) en van de gereglementeerde sportbeoefening,

a. op een zodanige wijze, dat in beginsel alle categorieën van de bevolking – waaronder categorieën die een specifieke benadering vragen – hieraan optimaal kunnen deelnemen vanuit hun aanleg, interesse en persoonlijke omstandigheden;

b. in een voor ieder bereikbare en daarvoor geschikte omgeving;

c. op een wijze die uit een oogpunt van gezondheid, van vorming en van mogelijkheden tot zelfontplooiing verantwoord is.

In deze hoofddoelstelling wordt gesproken van „Bijdragen in . . . .". Hiermee is bedoeld aan te geven dat het sportbeleid niet alleen een zaak is van de rijksoverheid of van het departement van C.R.M. alleen.

Zoals reeds werd toegelicht, in § 2 van hoofdstuk II, heeft de rijksoverheid een aanvullende rol op dit terrein.

Ook werd daar reeds gewezen op de noodzaak van een goede coördinatie om het beleid van het Departement van C.R.M. en dat van andere departementen en de gemeenten en provincies zo effectief mogelijk op elkaar af te stemmen.

Vanuit de doelstelling voor het sportbeleid reken ik het mij tot een taak een wezenlijke bijdrage te leveren om tot die bedoelde coördinatie te komen.

Coördinatie is een voorwaarde voor een effectief beleid. Zo men wil is de coördinatie dus mede in de doelstelling begrepen.

Een tweede aspect van de hoofddoelstelling is het begrip „bevordering".

Hieronder is te verstaan enerzijds het *stimuleren* van hetgeen in de doelstelling wordt nagestreefd, anderzijds het *ondersteunen* van activiteiten en verschijnselen die met het in de doelstelling beoogde in overeenstemming zijn.

Onder bevordering wordt vooral óók begrepen het *scheppen van voorwaarden en mogelijkheden* om het doel te kunnen bereiken.

Het begrip voorwaarden verwijst daarbij naar voorzieningen in de personele sfeer en naar organisatiekaders.

Het begrip mogelijkheden verwijst naar de materiële voorzieningen. Negatief bezien houdt bevordering ook in het onthouden van steun aan, en zo nodig het bestrijden van hetgeen niet tot de verwezenlijking van de doelstelling bijdraagt.

Met de formulering „optimaal, vanuit hun aanleg, interesse en persoonlijke omstandigheden" wordt aangegeven dat in het beleid rekening gehouden moet worden met de voor de sport relevante mogelijkheden die in de mensen, die wij vanuit de doelstelling willen bereiken, zelf zijn gelegen.

Deze persoonlijke mogelijkheden kunnen beperkend dan wel bevorderend van aard zijn. Te denken valt hierbij aan lichamelijke aanleg en conditie, de persoonlijke omstandigheden in de gezins-, woon-, werk- en vrijetijdssituatie en ten slotte aan de persoonlijke belangstelling die men voor sport als vrijetijdsbesteding heeft.

§ 3. Subdoelstellingen van het sportbeleid

Om in het vervolg van deze nota te kunnen komen tot de formulering van meer concrete beleidsvoornemens en beleidsmaatregelen, zal de hoofddoelstelling nu nader worden uiteengezet en verbijzonderd tot *subdoelstellingen:*

In de beschouwingen in hoofdstuk II is de recreatieve betekenis van de sportieve recreatie en de positieve bijdrage die deze kan hebben voor een goede lichamelijke gezondheid onderstreept.

Tevens is daarbij duidelijk geworden dat het gaat om omvangrijke categorieën van de bevolking, voor wie de sportieve recreatie recreatief en uit oogpunt van gezondheid van betekenis kan zijn en ten dele ook al is. Bevordering zal daarom primair moeten inhouden stimulering. Op grond hiervan kan de eerste subdoelstelling als volgt worden geformuleerd:

(1) het stimuleren van vormen van – op lichamelijke activiteit gericht – recreatief gedrag (sportieve recreatie) (1) [17].

Is de sportieve recreatie een betrekkelijk recent in de aandacht gekomen, positief te waarderen verschijnsel, de gereglementeerde sportbeoefening (zie § 1a) kan zich reeds op een goede basis verheugen ook al ontbreken daar problemen niet. Vooral dank zij het eigen initiatief van de bevolking en een grote mate van zelfwerkzaamheid en vrijwillige medewerking in de sportwereld is hier reeds veel tot stand gekomen.

Gezien de positieve waarde en betekenis van deze sportbeoefening dient de bereikte basis zeker verstevigd en uitgebouwd te worden. Dit aspect van de hoofddoelstelling leidt tot een bevorderend beleid van de rijksoverheid dat als subdoelstelling vorm krijgt in:

(2) Ondersteuning van de gereglementeerde sportbeoefening als zodanig (6), en in:

(3) Ondersteuning van de zelfwerkzaamheid en optimale vrijwillige medewerking aan de sportbeoefening (11).

Een ander belangrijk element uit de hoofddoelstelling is het gericht zijn van het beleid op alle categorieën van de bevolking. Ook in de discussienota werd daarop reeds gewezen.

Het is bepaald geen toeval in de literatuur en de discussies over sportieve recreatie het begrip „Sport voor allen" aan te treffen. Met name de sportieve recreatie wordt daarbij gezien als een vorm van sportbeoefening en van vrijetijdsbesteding die voor een ieder bereikbaar kan en moet zijn.

Het scheppen van gelijkheid van kansen en mogelijkheden – ook op het terrein van de sport – is een van de kernpunten van het welzijnsbeleid. Een streven in het sportbeleid naar een deelname aan de sport van 100 pct. is echter als irreëel af te wijzen. Reeds eerder is toegelicht dat – met vooropstelling van gelijke kansen – gestreefd wordt naar een deelname aan sportbeoefening die optimaal is gezien vanuit aanleg, interesse en persoonlijke omstandigheden van de mensen om wie het gaat.

De gerichtheid op alle bevolkingscategorieën zal ook in de doelstellingen van het sportbeleid tot uitdrukking moeten komen. Derhalve kan als volgende subdoelstelling worden geformuleerd:

(4) Het scheppen van voorwaarden voor sportieve recreatie en voor het beoefenen van gereglementeerde sport op een zodanige wijze dat

a. alle categorieën van de bevolking naar aanleg, interesse en persoonlijke omstandigheden daaraan optimaal kunnen deelnemen,

b. eventueel bestaande belemmeringen daartoe worden weggenomen (2, 7).

Het voorgaande leidt er eveneens toe dat speciale aandacht gegeven dient te worden aan die categorieën van de bevolking, die op een of andere wijze maatschappelijk, cultureel of meer speciaal ten aanzien van de sport en sportief bewegen in de knel dreigen te komen. Dit vloeit voort uit de omstandigheid dat sportbeleid een integrerend deel uitmaakt van het welzijnsbeleid.

Gezien de overwegingen ten aanzien van de gezondheid die ten grondslag liggen aan het sportbeleid van de rijksoverheid is speciale aandacht geboden voor de „immobielen" in onze samenleving. Een stimulerend beleid, vooral gericht op de sportieve recreatie, is hier op zijn plaats.

Een beleid dat meer in het bijzonder de sportieve recreatie en de gereglementeerde sportbeoefening wil bevorderen van specifieke bevolkingscategorieën zal voorts ook rekening moeten houden met de specifieke situatie van die categorieën. Dit zal tot uitdrukking moeten komen in de wijze waarop de sportieve recreatie en de sport worden beoefend. Van belang zijn hierbij de eerdergenoemde uitgangspunten met betrekking tot gezondheid en vorming.

Het voorgaande leidt dan tot de formulering van drie subdoelstellingen:

(5) Het stimuleren van vormen van sportieve recreatie voor met name die bevolkingscategorieën die door te weinig lichaamsbeweging wat hun gezondheid betreft, een verhoogd risico lopen (5).

(6) Het scheppen van mogelijkheden en voorwaarden voor aangepaste vormen van gereglementeerde sportbeoefening en/of sportieve recreatie voor specifieke bevolkingscategorieën, zoals bejaarden en gehandicapten, op een wijze die verantwoord is afgestemd op hun specifieke situatie (12).

(7) Het stimuleren van en het scheppen van mogelijkheden en voorwaarden voor gereglementeerde sportbeoefening en sportieve recreatie voor jeugdigen op een wijze die uit een oogpunt van vorming en mogelijkheden tot zelfontplooiing verantwoord is (13).

De voorgaande subdoelstellingen kunnen alleen worden gerealiseerd wanneer voor een ieder de mogelijkheden voor sportbeoefening en sportieve recreatie worden gecreëerd op een bereikbare plaats. Daarbij meen ik dat voor de gereglementeerde sportbeoefening andere omstandigheden gelden dan voor de sportieve recreatie.

Voor de gereglementeerde sportbeoefening in eerder bedoelde zin gelden per tak van sport specifieke omstandigheden. Gevoegd bij de in het algemeen meer gerichte motivatie voor deze vorm van sportbeoefening kan de eis van bereikbaarheid hier minder strikt worden geïnterpreteerd. De inrichting van de plaats van sportbeoefening weegt hier overigens zwaarder.

Voor de sportieve recreatie dient de bereikbaarheid en toegankelijkheid echter meer expliciet te worden geformuleerd. Ook op het vlak van de mogelijkheden moet immers tot uitdrukking worden gebracht dat het hier gaat om een streven juist die categorieën te benaderen die eerder, moeilijk of in het geheel niet door de sport konden worden bereikt. Een extra stimulans is met betrekking tot sportieve recreatie derhalve gerechtvaardigd. In dit verband is voorts ook de bevordering van de leefbaarheid van het directe woon- en leefmilieu van belang (zie hoofdstuk II, § 3). Het beleid ten aanzien van accommodaties voor in het bijzonder de sportieve recreatie moet dan ook bezien worden mede in relatie tot de problematiek van de speelruimte en groenvoorzieningen in (grote) steden en vraagstukken verband houdende met stadsvernieuwing. In dit opzicht kunnen accommodaties voor sportieve recreatie worden gedacht als elementen in een geheel van voorzieningen op wijkniveau.

Op grond van het voorgaande kom ik tot de formulering van twee subdoelstellingen:

(8) Het scheppen van mogelijkheden voor sportieve recreatie op een voor ieder bereikbare en daarvoor toegeruste plaats, zowel vanuit het woonmilieu als in het recreatiemilieu (3).

(9) Het scheppen van mogelijkheden voor het beoefenen van gereglementeerde sport op een voor ieder bereikbare en daarvoor toegeruste en geschikte plaats (8).

Het laatste belangrijke element uit de hoofddoelstelling betreft de wijze waarop de sportieve recreatie en de sportbeoefening plaatsvindt. Richtinggevend in dit opzicht zijn de uitgangspunten betreffende de vorming en de gezondheid, vermeld in § 6 van hoofdstuk II.

De bevordering van de sportieve recreatie en van de gereglementeerde sportbeoefening zou haar doel voorbij schieten wanneer daarin niet de positieve waarden van de sport tot uitdrukking werden gebracht.

Daarin was ook de motivering gelegen van een gericht sportbeleid van de rijksoverheid.

Het gaat derhalve om de bevordering van die wijze van gereglementeerde sportbeoefening en sportieve recreatie die verantwoord bijdraagt aan de bevordering van de lichamelijke gezondheid, die de vormende waarde van de sport zo goed mogelijk tot zijn recht laat komen en mogelijkheden tot zelfontplooiing biedt. Het sportbeleid zal het scheppen van voorwaarden daartoe moeten nastreven.

Voor de gereglementeerde sportbeoefening komt daar nog bij het scheppen van voorwaarden om een sportbeoefening mogelijk te maken die beantwoordt aan de daaraan te stellen sporttechnische eisen (bijvoorbeeld op het vlak van specifieke vaardigheden en spelregels).

Dit streven wordt als volgt in de subdoelstellingen opgenomen:

(10) Het scheppen van zodanige voorwaarden dat de sportieve recreatie en de gereglementeerde sportbeoefening kan plaatsvinden op een wijze die uit een oogpunt van gezondheid en uit een oogpunt van vorming verantwoord is en die mogelijkheden biedt tot zelfontplooiing (4, 9).

(11) Het scheppen van voorwaarden die een technisch verantwoorde wijze van sportbeoefening mogelijk maken (10).

Het hierboven weergegeven en toegelichte samenhangend geheel van subdoelstellingen zal in hoofdstuk V nader in beleidsvoornemens worden uitgewerkt.

Hoofdstuk IV Voorzieningen voor sportbeoefening en sportieve recreatie (voorwaarden en mogelijkheden)

§ 1. De voorzieningen (voorwaarden en mogelijkheden)

Wanneer iemand eenmaal heeft besloten een of andere tak van sport te gaan beoefenen of te gaan meedoen aan een vorm van sportieve recreatie, zal hij trachten zich te informeren en zal hij op zoek gaan naar mogelijkheden om zijn voornemen in daden om te zetten. Hij zal lid willen worden van een sportvereniging, zich aansluiten bij een groep of misschien zelf met kennissen en buurtgenoten een eigen clubje oprichten. Verder zal hij een ruimte trachten te vinden waar hij kan sporten en een beroep doen op mensen die hem in die sport willen trainen en hem zijn sportbeoefening willen begeleiden. Tegenover deze „vraag", al dan niet opgeroepen door gerichte voorlichting, staat een gevarieerd „aanbod" van voorzieningen.

Deze vormen voor de overheid ook de aangrijpingspunten voor het beleid. Zij zijn de middelen die beschikbaar en nodig zijn om te bereiken dat de doelstellingen van dat beleid worden gerealiseerd. In het sportbeleid gaat het er dan ook om bij te dragen aan de totstandkoming van een zodanig geheel van voorzieningen (voorwaarden en mogelijkheden), dat een ieder op de beoogde wijze en op een voor hem bereikbare plaats aan de sportbeoefening en/of sportieve recreatie kan deelnemen.

Om nu te kunnen komen tot een nadere concretisering van dat sportbeleid, is het dienstig de bedoelde voorzieningen nader te bezien en te verduidelijken. Zij zijn in zeven categorieën te onderscheiden.

1. *Ruimtelijke voorzieningen*

Allereerst kunnen hierbij worden genoemd accommodaties die gewoonlijk worden aangeduid als specifieke sportaccommodaties: sporthallen, sportzalen, gymnastieklokalen, velden en banen. Voorts de overdekte en openluchtzweminrichtingen. Vooral ten behoeve van de sportieve recreatie kunnen daarnaast ook worden vermeld, de al of niet aangepaste groenvoorzieningen in de onmiddellijke woonomgeving (zgn. openbaar groen en kleine speelveldjes, ook wel trapveldjes genoemd), voorzieningen op recreatieterreinen en in recreatiegebieden, trimparcoursen, verharde of half verharde speeloppervlakken, kanocircuits, wandel- en fietspaden, natuurbaden en openluchtzwembaden.

Bij deze opsomming past voorts de grote verscheidenheid van niet specifieke ruimten of ruimtelijke voorzieningen in bij voorbeeld wijkcentra, dorpshuizen, scholen en dienstencentra voor bejaarden. Niet al deze ruimtelijke voorzieningen zullen rechtstreeks object van het C.R.M.-sportbeleid kunnen zijn.

Veel van deze voorzieningen komen tot stand door rechtstreeks toedoen van de gemeenten of provincies dan wel in het kader van andere onderdelen van het (welzijns)beleid.

Bij de realisering van een op sportieve recreatie gericht beleid zullen zij echter wel een belangrijke rol spelen.

2. *Personele voorzieningen*

Hierbij zijn twee categorieën te onderscheiden:

a. Sporttechnisch leidinggevend en begeleidend kader. Zij zijn de sleutelfiguren voor de sportbeoefening in de verenigingen. Op alle niveaus van sportbeoefening vervullen zij een wezenlijke rol, als trainer, instructeur, coach, scheidsrechter, jeugdsport(bege)leider, (para)medisch en sociaal begeleider, enz.

Al deze functies vereisen een min of meer specifieke deskundigheid, afhankelijk van de aard van de groepen die worden geleid: topsporters, wedstrijdsporters, jeugdsporters, bejaarden, gehandicapten e.a.

Het leidinggevend en begeleidend kader speelt ook een belangrijke rol bij de sportieve recreatie. De opvang van nieuwe categorieën sportbeoefenaars met andere vormen van sport vereist een daarop afgestemde deskundigheid.

b. Bestuurlijk kader. Het is vooral deze categorie van functies waarin de vrijwillige medewerking tot volle ontplooiing kan komen. Door het bestuurlijk kader is en wordt nog steeds veel nuttig en noodzakelijk werk verricht. Een goed georganiseerde en geleide sportvereniging is de basis voor een verantwoorde sportbeoefening.

3. *Opleidingen*

Het sporttechnisch dan wel het bestuurlijk leidinggeven veronderstelt een gerichte deskundigheid. Onder de voorwaarden van sportbeoefening verdienen de opleidingen die de vereiste deskundigheid van het kader mogelijk maken, dan ook zekere vermelding.

Allereerst zijn dit de meer specifiek gerichte beroepsopleidingen CIOS en Academie voor Lichamelijke Opvoeding, waarbij de eerste de „all round" of algemene sportleider aflevert en de tweede de leraar lichamelijke oefening. Deze laatste treffen we ook in de sport aan op sporttechnische dan wel bestuurlijke plaatsen en/of functies.

Voorts zij in dit verband melding gemaakt van de sinds 1971 bestaande studierichting Lichamelijke Opvoeding aan de Vrije Universiteit te Amsterdam. Wellicht zullen in de toekomst afgestudeerden in deze studierichting functies in de sportwereld kunnen gaan vervullen.

Naast deze specifieke beroepsopleidingen dient met name ook genoemd te worden het grote en gevarieerde aantal cursussen, dat zowel voor het sporttechnisch als voor het bestuurlijk kader, jaarlijks door de landelijke sportorganisaties wordt opgezet.

Buiten de specifieke sportorganisaties zijn er nog enkele instellingen actief op het vlak van de opleidingen voor de sport en de sportieve recreatie, zoals de Stichting Spel en Sport, de Landelijke Dienst Spel en Recreatiesport en de Stichting Opleidingswezen van de Landelijke Contactraad.

4. *Structurele voorzieningen (organisatiekaders)*

Om een geregelde en geordende sportbeoefening en sportieve recreatie mogelijk te maken zijn structurele voorzieningen een noodzakelijke voorwaarde. In de Nederlandse sportwereld is wat dit betreft door het eigen initiatief van de bevolking een wijdvertakt patroon van organisatiekaders ontstaan: sportverenigingen, landelijke sportorganisaties, koepels. Voor overleg en samenwerking zijn er

voorts op plaatselijk en provinciaal niveau sportraden en/of gemeentelijke sportstichtingen.

Al dit soort en andere organisatorische voorzieningen zijn nodig om tot een verantwoorde en zo effectief mogelijke inzet en beheer van de andere genoemde voorzieningen (ruimtelijke voorzieningen, kader, opleidingen) te komen. De bedoelde structurele voorzieningen zijn traditioneel sterk gericht op de specifieke sportbeoefening.

Daarbij is wel een streven waarneembaar om te gaan functioneren als open service-instituut (voor sportieve recreatie) in plaats van uitsluitend als besloten specifieke club.

Voor de bevordering van de sportieve recreatie is daarnaast wellicht nog de ontwikkeling nodig van andere structuren.

5. *Experimenten*

Deze categorie van voorzieningen onderscheidt zich niet wezenlijk van de eerder genoemde. Zij worden hier afzonderlijk vermeld omdat het in een zich voortdurend verder ontwikkelend sportgebeuren en daarop aansluitend beleid, nodig is op verantwoorde manier op veranderde, nieuwe situaties in te spelen.

Op dit moment kunnen experimenten bij voorbeeld van groot belang zijn voor een verdere ontwikkeling van de sportieve recreatie.

Experimenten zijn daarbij te zien als combinatievormen van ruimtelijke, personele en structurele voorzieningen en voorlichting in een experimentele setting.

6. *Verwerving van informatie en inzichten*

Een niet zo op de voorgrond tredende voorwaarde voor sportbeoefening en sportieve recreatie is studie en onderzoek. Deze kunnen bijdragen tot de verwerving van inzichten en informatie over de feitelijke situatie van de gereglementeerde sportbeoefening en sportieve recreatie, de ontwikkelingen die zich daarin voordoen, de invloeden die worden ondergaan en de functies die worden vervuld. Studie en onderzoek kunnen voorts van belang zijn bij het duidelijk maken en oplossen van problemen en knelpunten t.a.v. welk aspect dan ook (medisch, pedagogisch, organisatorisch e.d.) en soms initiërend werken voor de ontwikkeling van nieuwe sportvormen.

Van bijzondere betekenis zijn studie en onderzoek ten slotte voor de begeleiding van de ad 5 vermelde experimenten.

7. *Voorlichting*

De mogelijkheden en voorwaarden voor sportbeoefening en sportieve recreatie blijven ondoelmatig wanneer zij niet bekend zijn bij degenen voor wie ze zijn bedoeld.

Voorlichting is daarom een belangrijk middel om de bevolking wegwijs te maken in de sportwereld en de vele en gevarieerde mogelijkheden daarvan te laten zien. De media (pers en omroep) vervullen daarbij een belangrijke rol.

§ 2. Coördinatie

In aansluiting op het in de vorige paragraaf weergegeven overzicht van voorzieningen zij nog een enkele opmerking gemaakt over de wijze waarop de genoemde voorzieningen kunnen worden aangewend als middel om de beleidsdoel-

einden te bereiken. Voorop wil ik stellen dat de inzet van deze „middelen" – door daarop gerichte beleidsmaatregelen – bepaald geen zaak is van het Departement van C.R.M. alléén. Zonder nu opnieuw te willen verwijzen naar de aanvullende rol van de overheid t.a.v. de sport, zal het duidelijk zijn dat een aantal van de bedoelde voorzieningen spontaan of onder invloed van ander beleid zijn en kunnen ontstaan.

Het is echter wel zaak binnen het raam van de financiële mogelijkheden te bevorderen dat de inzet van de voorzieningen die door het sportbeleid beïnvloedbaar zijn, op een zo effectief en doelgericht mogelijke wijze gebeurt.

Hiervoor is een goede coördinatie, waarover in ander verband reeds is gesproken, onontbeerlijk.

Duidelijk blijkt dit bij voorbeeld met betrekking tot de ruimtelijke voorzieningen en de opleidingen. Daarbij zijn een gerichte coördinatie en het maken van werkafspraken met het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen van fundamenteel belang. Ook met betrekking tot andere departementen bestaat de noodzaak tot coördinatie.

Aan een effectieve inzet van de voorzieningen kan ook een planmatige beleidsaanpak in hoge mate bijdragen. Coördinatie en planning zijn daarom voor mij niet los te zien van een effectief sportbeleid.

De verscheidenheid van de opgesomde voorzieningen t.b.v. de sportbeoefening en de grote belangen die daarbij in het geding zijn, maken overleg met alle betrokkenen voor de hantering van die middelen gewenst. Een dergelijk overleg is ook een voorwaarde voor een goede coördinatie en verantwoorde planning.

Hoofdstuk V Beleidsvoornemens

§ 1. Inleiding – prioriteiten

Dit hoofdstuk beoogt te komen tot een meer concrete uiteenzetting van het sportbeleid op lange termijn.

Het uitgangspunt hiervoor is gelegen in de beleidsdoelstellingen zoals die in hoofdstuk III zijn omschreven.

Deze zullen nu worden bezien op hun consequenties voor de richting en de vormgeving van het beleid en worden geconcretiseerd aan de hand van de in hoofdstuk IV aangeduide voorzieningen.

Daarbij is van wezenlijk belang de vraag, welke prioriteiten worden gesteld. In de voorafgaande hoofdstukken is een aanzet daartoe reeds gegeven. In het bijzonder verwijs ik naar de in hoofdstuk II beschreven uitgangspunten.

Wanneer het er nu om gaat in beginsel alle categorieën van de bevolking te bereiken wegens het grote belang van het sportief bewegen voor de gezondheid en het lichamelijk welzijn, is het duidelijk dat een eerste prioriteit is gelegen in de bevordering van de sportieve recreatie.

Als een recreatieactiviteit bij uitstek biedt de sportieve recreatie de beste kansen om iedereen in beginsel te bereiken. De veelzijdigheid van vormen en het minder aan tijd, plaats of organisatie gebonden en meer ontspannende karakter ervan zal het deelnemen aan sportieve recreatie zeker bevorderen.

Een volgende prioriteit ontleen ik aan het grote belang van de vorming bij gereglementeerde sportbeoefening en sportieve recreatie.

Om deze vormende waarde zo goed en zo volledig mogelijk tot zijn recht te laten komen en mogelijkheden te waarborgen voor zelfontplooiing, is een technisch leidinggevend en begeleidend kader nodig, dat hiervoor is toegerust en gemotiveerd en dat in voldoende mate voor de sport en de sportieve recreatie beschikbaar is. Het professionele kader is daarbij van speciale betekenis voor zover dit het optimaal functioneren van de vrijwilligers mede kan bevorderen.

Prioriteit zal daarom eveneens worden toegekend aan die onderdelen van het sportbeleid die zijn gericht op de verdere uitbouw en instandhouding van een kader, dat kwantitatief en kwalitatief aan de eisen voldoet. Het sporttechnisch kader ten behoeve van de sportieve recreatie zal hierbij speciale aandacht hebben.

§ 2. Beleidsvoornemens

De beleidsvoornemens van het sportbeleid zullen hieronder worden weergegeven geordend in een vijftal categorieën. Hoewel ze een uitwerking zijn van de in hoofdstuk III beschreven subdoelstellingen wordt hier afgeweken van de daar gevolgde ordening om langs deze weg duidelijker en herkenbaar de centrale onderdelen van het sportbeleid naar voren te laten komen.

a. Sportieve recreatie (subdoelstelling 1, 4 en 5)

Het beleid zal erop zijn gericht de sportieve recreatie krachtig te stimuleren, op grond van de prioriteit die aan dit onderdeel van het sportbeleid is gegeven.

Centraal staat daarbij dat alle categorieën van de bevolking worden bereikt, dat allen in beginsel gelijke kansen en mogelijkheden krijgen om aan sportieve recreatie deel te nemen.

Aan de voorzieningen die dit alles mogelijk kunnen maken zal ook de rijksoverheid – naar vermogen – alle aandacht moeten geven.

Ik ben mij ervan bewust dat dit alles een beleid op lange termijn vraagt. Niet alle voorzieningen zullen in de door de doelstelling geëiste mate in één keer tot stand kunnen komen. Het lijkt daarom ook verstandig te beginnen met ons te richten op de categorieën die de sportieve recreatie uit een oogpunt van gezondheid het hardst nodig hebben namelijk tot hen die door te weinig lichaamsbeweging een verhoogd risico lopen. Nader onderzoek zal duidelijk moeten maken welke die categorieën precies zijn en hoe zij het best in de sportief-recreatieve sfeer zijn te benaderen. Met inachtneming van het bovenstaande zal de rijksoverheid de sportieve recreatie stimuleren door:

- *Voorlichting* te geven en de voorlichting uitgaande van andere op de sportieve recreatie gerichte instanties te bevorderen. Feitelijke kennis van de bestaande mogelijkheden op dit terrein en het wegnemen van misverstanden dienaangaande is een eerste voorwaarde. De voorlichting zal de motivatie van de bevolking om aan sportieve recreatie te gaan doen moeten versterken en derhalve een wervend karakter hebben.
  Daarbij zal ingespeeld moeten worden op de wijze waarop de sportieve recreatie wordt beleefd [18]).

- Het bevorderen en zo nodig initiëren van *experimenten* op het gebied van de sportieve recreatie. Naast voorlichting zal ook meer direct gepoogd moeten worden de bevolking voor de sportieve recreatie te interesseren. Daar het hier gaat om grote aantallen in een veelheid van verschillende situaties en omstandigheden, is het niet zonder meer duidelijk wat de beste methode is om de mensen de mogelijkheden van sportieve recreatie te laten zien en welke ruimtelijke voorzieningen het meest geschikt zijn.
  Experimenten kunnen ertoe bijdragen dat hierover meer helderheid ontstaat. Het wordt daarmee mogelijk na te gaan welke benadering, welke methode in de praktijk het meest tot de verwerkelijking van het doel bijdraagt.
  Op de ervaringen in de praktijk met de reeds in gang gezette experimenten zal nader worden ingegaan in hoofdstuk VI § 4a.

- De sportieve recreatie zal voorts worden gestimuleerd door het zoeken naar *aangepaste of nieuwe organisatievormen.*
  Het is de vraag of de thans bestaande organisatievormen (met name denk ik hierbij aan de sportorganisaties en sportverenigingen) ook wanneer zij nog verder worden uitgebouwd, in staat zullen zijn de grote aantallen nieuwe sporters op verantwoorde wijze op te vangen. Dit is niet in de eerste plaats alleen een kwestie van kwantiteit. De huidige organisatievorm van de sportverenigingen en sportorganisaties in niet primair gericht op de sportieve recreatie.
  De sport zoals die in de sportverenigingen wordt beoefend stelt nu eenmaal haar eigen eisen, ook aan de organisatievorm. Met de sportieve recreatie wordt echter gemikt op een ander, nieuw publiek en op andere sportieve vormen.
  Ten aanzien van de sportieve recreatie stelt de organisatie, nu eenmaal nodig om de mensen op verantwoorde wijze te kunnen opvangen, ook specifieke eisen, die nauw met het karakter van de sportieve recreatie samenhangen.
  Daarbij is het zinvol mede rekening te houden met de op dit punt bestaande voorkeuren van deelnemers aan sportieve recreatie (zie hoofdstuk III § 1*a*).

Het is daarom nodig voor de sportieve recreatie bestaande organisatievormen, door bij voorbeeld een meer open opzet, aan de nieuwe situatie aan te passen (aanzetten hiertoe bij de sportorganisaties zijn al waar te nemen) en zo nodig nieuwe organisatievormen te ontwikkelen.
Een eerste vereiste zal zijn dat deze organisatievormen soepel zijn opgezet en geen verplichtend karakter hebben. In ieder geval mag de organisatievorm geen belemmering zijn om aan sportieve recreatie te gaan doen.
Mede via de eerdergenoemde experimenten zal gepoogd worden in samenwerking met anderen bij te dragen tot de ontwikkeling en ondersteuning van nieuwe, op de situatie afgestemde organisatievormen. Vanzelfsprekend zullen ook bestaande organisatievormen die erin slagen zich aan te passen aan de eisen van de sportieve recreatie en die mogelijkheid bieden om iedereen te bereiken, daarbij op de steun van de overheid kunnen rekenen.

- *Studie en onderzoek* zullen ten slotte ervoor moeten zorgen dat het inzicht in de verschillende aspecten (behoeften, motivatie, organisatie, accommodatie, methodiek e.d.) van sportieve recreatie wordt vergroot en verdiept. Meer speciaal zal het onderzoek een rol spelen bij de begeleiding van de experimenten.

Met het voorgaande zijn nog niet alle beleidsvoornemens met betrekking tot de sportieve recreatie weergegeven.
Met name is nog niets gezegd over de eisen die de sportieve recreatie stelt ten aanzien van het begeleidend kader en de accommodaties. Deze aspecten zullen echter aan de orde komen in de uiteenzetting van de betreffende beleidsonderdelen.

b. Gereglementeerde sportbeoefening (subdoelstellingen 2, 3 en 4)

De aan de sportieve recreatie verleende prioriteit houdt zeker niet in dat het sportbeleid nu uitsluitend daarop gericht zal zijn. De grote betekenis die de gereglementeerde sport voor vele actieve sportbeoefenaren heeft, leidt er toe dat deze vorm van sportbeoefening een belangrijk onderdeel van het sportbeleid blijft uitmaken.

Het is dan ook mijn bedoeling de gereglementeerde sportbeoefening te blijven ondersteunen en mee te blijven werken aan een verdere uitbouw ervan.

De gereglementeerde sportbeoefening krijgt voor een belangrijk deel haar vorm in de sportorganisaties.

Deze moeten kunnen blijven rekenen op, ook door de rijksoverheid gesteunde, reële mogelijkheden om hun wezenlijke functie in de Nederlandse sportwereld blijvend te kunnen vervullen en te versterken.

In het beleid op dit punt zal wel een aantal accenten worden aangebracht.

Zo rijst de vraag of niet in overleg met alle betrokkenen moet worden nagegaan wat de mogelijkheden zijn om met behoud van eigen identiteit te komen tot meer coördinatie en samenwerking tussen de sportorganisaties met het oog op een zo doelmatig mogelijke uitoefening van de eigen taken.

Een punt van aandacht bij de steun aan de gereglementeerde sportbeoefening zal voorts zijn de mate waarin de sportorganisaties in staat zijn alle beoogde bevolkingscategorieën te bereiken en op te vangen. Een derde accent bij de ondersteuning van de sportorganisaties is gelegen in de kaderopleidingen, op grond van de prioriteit die in het sportbeleid aan het kader wordt toegekend.

De gereglementeerde sportbeoefening, zoals deze zijn vorm heeft gekregen in de sportorganisaties en de mogelijkheden die deze biedt tot het actief beoefenen van een grote verscheidenheid van sporten op verschillend niveau (inclusief de topsport, die een wervend karakter kan hebben t.a.v. de sportbeoefening op de andere niveaus) is vooral het resultaat van de inspanningen van de bevolking. Op de grote betekenis van het particulier initiatief in de sportwereld, van de zelfwerkzaamheid en de vrijwilliger in het bestuurlijk en leidinggevend kader is reeds eerder gewezen. De mogelijkheden die deze wijze van het betrokken-zijn bij de sport biedt voor vorming en zelfontplooiing rechtvaardigen een verder ondersteunend beleid op dit punt.

Samenvattend komen de beleidsvoornemens met betrekking tot de gereglementeerde sportbeoefening op het volgende neer:

- continuering van de steun aan de *landelijke sportorganisaties*. Het accent zal daarbij, meer dan voorheen, komen te liggen op de ondersteuning van dat aspect van het werk dat is gericht op de kaderopleidingen. Voorts zal vanuit het sportbeleid worden gestreefd naar meer onderlinge samenwerking (waar dat de efficiency zal bevorderen en het mogelijk is). Te denken is bijvoorbeeld aan samenwerking van de kleinere sportbonden gericht op het gemeenschappelijk verrichten van administratieve taken en aan samenwerking van regionale en provinciale onderdelen van landelijke organisaties ten aanzien van hetzelfde takenpakket.

- continuering van de steun aan de *koepelorganisaties,* vooral met het oog op hun coördinerende, service verlenende en belangenbehartigende functie.

- het zoeken – in overleg met de georganiseerde sportwereld – naar *mogelijkheden* voor de ontplooiing van de zelfwerkzaamheid en het optimaal *functioneren* van de *vrijwilligers*.
  Daarbij is de aanwezigheid van een aantal professionele full-time administratieve en organisatorische krachten op lokaal, regionaal, maar vooral op landelijk niveau van groot belang.
  Gestreefd zal worden althans de ernstigste op dit punt bestaande knelpunten weg te nemen.

c. Mogelijkheden voor sportbeoefening en voor sportieve recreatie: Accommodaties (subdoelstelling 8 en 9)

De voorgaande beleidsvoornemens mogen van belang zijn om nieuwe vormen van sportbeoefening te stimuleren en bestaande te ondersteunen, zonder daartoe ook de ruimtelijke mogelijkheden te bieden komt van een dergelijk beleid niets terecht.

In het tot nu toe gevoerde sportbeleid heeft het beleid ten aanzien van de sportaccommodaties dan ook een belangrijke plaats ingenomen. Ik verheel daarbij niet dat de bijdrage van C.R.M. op dit punt een bescheiden, doch gezien de neven-effecten geen onbelangrijke omvang had. De lagere overheden hebben bij de totstandkoming van sportaccommodaties een belangrijke rol gespeeld en ook andere departementen hebben, vanuit andere beleidsdoelstellingen, mede aan de totstandkoming van deze accommodaties bijgedragen.

Ik stel mij voor het sportbeleid met betrekking tot de accommodaties verder uit te bouwen en daarbij vooral rekening te houden met die aspecten die voortvloeien uit de in hoofdstuk III geformuleerde beleidsdoelstellingen.

Een eerste aandachtspunt betreft het in de doelstellingen opgenomen element van de bereikbaarheid van de voorzieningen. Dit leidt er toe dat de voorzieningen dáár tot stand moeten komen of beschikbaar worden gesteld, waar de afstand geen, althans zo klein mogelijke belemmering vormt voor een optimale deelneming aan gereglementeerde sportbeoefening of sportieve recreatie.

Dit alles vraagt van het beleid grote aandacht voor een goede geografische spreiding van de voorzieningen.

Ten aanzien van de sportieve recreatie geldt hierbij nog de extra eis dat deze voorzieningen vanuit het woonmilieu bereikbaar dienen te zijn (bijvoorbeeld door realisering op wijkniveau) en ook in het recreatiemilieu kunnen worden aangetroffen.

Behalve de geografische bereikbaarheid zal eveneens aandacht moeten worden geschonken aan de toegankelijkheid en de beschikbaarheid van de ruimtelijke voorzieningen. Het gaat hierbij vooral om de mate waarin het onderwijs en de sportorganisaties de accommodaties in gebruik hebben en daarmee een belemmering vormen voor het gebruik in het kader van de sportieve recreatie.

Vanzelfsprekend zullen de voorzieningen op de juiste wijze dienen te zijn toegerust voor de beoefening van de verschillende vormen van sport en sportieve recreatie.

Dit kan voor het beleid mede inhouden een speciale aandacht voor functionele spreiding van de voorzieningen.

Voorts is van belang het accent dat in het sportbeleid wordt gelegd op de sportieve recreatie. Gestreefd zal worden naar de totstandkoming en beschikbaarstelling van ruimtelijke voorzieningen die mede geschikt zijn of speciaal zijn ingericht voor sportieve recreatie.

Mede in dit verband kan worden gedacht aan experimenten die beogen meer inzicht te verkrijgen in de mogelijkheden om de intensiteit van bespeling van de voorzieningen (in relatie tot het gebruik voor de sportieve recreatie) te verhogen.

De ontwikkeling van de mogelijkheden van kunststofoppervlakken (kunstgrassen e.d.) zal in dit verband nauwlettend worden gevolgd.

De behoefte aan de verschillende soorten sportaccommodaties is zo groot (en zal bij het slagen van het op de stimulering van sportieve recreatie gerichte beleid bovendien nog zozeer toenemen), dat het duidelijk zal zijn dat een effectief op accommodaties gericht beleid een zaak is van lange termijn. Een zaak ook die geen van de beleidspartners alleen voor zijn rekening kan nemen. Een systematische (meerjaren) planning en een doelmatige beleidscoördinatie zijn daarom noodzakelijk.

Het voorgaande leidt dan tot de volgende beleidsvoornemens:

- een continuering en meer planmatige aanpak van het beleid gericht op het leveren van een bijdrage in de totstandkoming van sporthallen, sportzalen en zweminrichtingen.
- een uitbouw van het beleid gericht op de bevordering van het tot stand komen of beschikbaar stellen van accommodaties die mede of specifiek geschikt zijn

voor de sportieve recreatie. Afhankelijk van de uitkomsten van de experimenten met de sportieve recreatie zal nader moeten worden vastgesteld, welke soorten voorzieningen zich in het bijzonder lenen voor de sportieve recreatie resp. de deelnemers hieraan het meest aanspreken. Daarbij kunnen ook planologische aspecten aan de orde komen (reservering van de daartoe benodigde ruimte in bestemmingsplannen).
Speciale aandacht zal hierbij voorts worden gegeven aan voorzieningen in het woon- en recreatie-milieu, al dan niet door het bevorderen van meervoudig gebruik van bestaande voorzieningen.

- het zoeken naar mogelijkheden voor het bijdragen in de totstandkoming van specifieke sportaccommodaties voor bepaalde takken van sport (bijvoorbeeld kleine zaalsporten) dan wel van voorzieningen die bruikbaar zijn voor de beoefening van verschillende takken van sport (zgn. multi-sportparken).

- het bevorderen – in overleg met andere beleidspartners – van een afstemming van het beleid inzake de aanvullende werkgelegenheid (A.W.) en het Bijzonder Regionaal Welzijnsbeleid (B.R.W.) op de met betrekking tot de sportaccommodaties geformuleerde doelstellingen van het sportbeleid.

- het in overleg met de betrokken beleidspartners opstellen van een spreidingsplan (beantwoordend aan het doel van de bereikbaarheid van de voorzieningen voor iedereen) en een daarop geënte meerjarenplanning voor sportaccommodaties.

- het bevorderen in overleg met de betrokken beleidspartners van het openstellen voor sportbeoefening en sportieve recreatie van niet hierop specifieke gerichte, doch wel hiervoor geschikte, bestaande of nog te creëren voorzieningen, in het bijzonder gymnastieklokalen van het onderwijs en speelplaatsen.

- het nemen van het initiatief voor het tot stand brengen van een goede samenwerking en doelmatige coördinatie tussen alle beleidspartners, om de hiervoor genoemde beleidsvoornemens op effectieve wijze te kunnen realiseren.
In het bijzonder betreft dit de coördinatie met het ministerie van Onderwijs en Wetenschappen inzake de afstemming van voorzieningen ten behoeve van het onderwijs enerzijds en de sporthallen, sportzalen en overdekte zweminrichtingen anderzijds.

d. Voorwaarden voor gereglementeerde sportbeoefening en sportieve recreatie: Opleiding en kader (subdoelstelling 10 en 11)

Omdat de positieve waarden voor gereglementeerde sportbeoefening en sportieve recreatie van de gezondheid, vorming en zelfontplooiing – uitgangspunten voor de beleidsdoelstelling – bij uitstek gerealiseerd kunnen worden door het leidinggevend en begeleidend kader, heeft het beleid ten aanzien van het kader een hoge prioriteit in het sportbeleid.

Ook voor een sporttechnisch verantwoorde wijze van sportbeoefening (vooral ook ten behoeve van de wedstrijdsport) is een daartoe opgeleid en deskundig kader van groot belang. Dit onderdeel van het sportbeleid kan vanuit een aantal gezichtspunten worden benaderd:

- de opleidingen en de bevordering van de deskundigheid

- het sporttechnisch kader

- het bestuurlijk kader
- het vrijwillige respectievelijk professionele kader.

Ten aanzien van elk van deze aspecten zal het sportbeleid zijn positie moeten bepalen. Van belang daarbij is de eerder vermelde prioriteit in het beleid ten aanzien van de sportieve recreatie. Ook hier zal de betekenis van het kader naar voren moeten komen.

Het kader in de sportwereld is bepaald geen probleemloze zaak. Algemeen is de overtuiging dat er een groot tekort is aan zowel sporttechnisch als bestuurlijk kader en dat het aanwezige daarvoor opgeleide kader moeilijk duurzaam voor de sport is te behouden.

Het verloop onder het professionele sporttechnisch kader wordt enerzijds veroorzaakt door de arbeidsvoorwaarden (salariëring, sociale voorzieningen, werktijden e.d.) voor dit kader die in vergelijking met andere sectoren van de samenleving ongunstig zijn te noemen. Anderzijds wordt het verloop beïnvloed door de veranderingen in het werkveld die de taak van het sporttechnisch kader moeilijker maken.

Te denken is bij voorbeeld aan de specifieke eisen die gesteld worden aan het leidinggeven in de sfeer van sportieve recreatie. De opleidingen hebben hiermee in het verleden nauwelijks rekening kunnen houden.

Ten einde meer inzicht in deze problematiek te verkrijgen is onlangs een tweetal onderzoeken van start gegaan. Het ene onderzoek wordt in opdracht van de Nederlandse Sport Federatie en met medewerking van het Departement van C.R.M. uitgevoerd door het Instituut voor Toegepaste Sociologie en heeft betrekking op de behoefte aan kader in de sportverenigingen.

Het andere onderzoek vindt plaats in opdracht van het Departement van C.R.M. en heeft betrekking op de abituriënten van de C.I.O.S.-opleidingen en de Academies voor Lichamelijke Opvoeding. Het wordt uitgevoerd door de Nederlandse Stichting voor Statistiek.

Het is de bedoeling in een later stadium ook de abituriënten van andere sportopleidingen in een onderzoek te betrekken. De resultaten van deze onderzoeken zullen te zijner tijd, zowel voor de overheid als voor het particulier initiatief, naar verwachting belangrijke informatie opleveren ten dienste van een verdere ontwikkeling van het op het sportkader gerichte beleid.

Het gaat hier om een belangrijke zaak omdat het professionele sporttechnisch kader mede een voorwaarde is voor het goed kunnen functioneren van de talloze vrijwilligers in de sportverenigingen.

Bij een toenemende professionalisering vraagt ook de opleiding van het bestuurskader steeds meer aandacht.

Op basis van het voorgaande zijn de beleidsvoornemens op dit punt als volgt aan te geven.

- het ondersteunen en uitbreiden van de opleidingen zowel met betrekking tot het sporttechnisch, organisatorisch als het bestuurlijk kader, verzorgd door de landelijke sportorganisaties (zie ook onder *b*) en het stimuleren in dit verband van opleidingen van kader ten behoeve van de sportieve recreatie (recreatiesportleiders).

  Voor het organiseren van het grote aantal opleidingen, de inhoudelijke vorm-

geving daarvan, het opstellen van opleidings- en examenregelingen en andere met de opleidingsproblematiek samenhangende zaken wordt het meer en meer noodzakelijk deskundigen in deze sector full-time in te zetten.

- voortzetting van het beleid met betrekking tot de rijkserkenning van opleidingen in de sport. In samenwerking met de koepelorganisaties zal voortgegaan worden met de standaardisatie van deze opleidingen.

- het in overleg met het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen bevorderen dat in kwalitatieve en in kwantitatieve zin een goede afstemming wordt bereikt van de C.I.O.S.-opleidingen en de opleidingen van de Academies voor Lichamelijke Opvoeding op de behoefte aan deskundig kader in de sportwereld.

- de bevordering van het tot stand komen – in overleg en coördinatie met de relevante (beroeps)organisaties – van mogelijkheden tot nascholing van het opgeleide kader.

- de bevordering van het tot stand komen van bemiddelingscentra voor het professionele (full-time en part-time) sporttechnische kader, waardoor een effectieve inzet van beschikbare deskundige mankracht beter mogelijk wordt en aan het kader meer sociale zekerheid kan worden geboden.
  In een later stadium zouden dergelijke bemiddelingscentra ook voor de vrijwilligers kunnen gaan functioneren.

- de ontwikkeling van een beleid gericht op het in voldoende mate beschikbaar zijn van daartoe deskundig kader voor de opvang en begeleiding van deelnemers aan sportieve recreatie.

- het entameren van verder gaand onderzoek naar de zich met betrekking tot de leiding en begeleiding voordoende problemen.

e. Specifieke categorieën (subdoelstelling 5, 6 en 7)

Het uitgangspunt van welzijnsbeleid dat het streven naar gelijke kansen voor iedereen mede impliceert het geven van extra aandacht aan bepaalde bevolkingscategorieën die anders in de knel dreigen te komen, noodzaakt ook het sportbeleid tot een stellingname op dit punt. Te denken valt hier aan categorieën die een specifieke benadering vragen en/of voor wie speciale voorzieningen nodig zijn, aangepast aan de eigen situatie en eigen mogelijkheden. In de subdoelstellingen zijn de bedoelde categorieën reeds opgenomen.

- Een categorie die speciale aandacht van het sportbeleid vraagt betreft degenen die door te weinig lichaamsbeweging een verhoogd risico lopen en voor wie sportieve recreatie (en sportbeoefening) uit een oogpunt van gezondheid het meest wenselijk is.
  Deze categorie kwam reeds ter sprake onder *a* van deze paragraaf (sportieve recreatie). Voor de beleidsvoornemens zij naar die plaats verwezen.

- Een volgende categorie waaraan het sportbeleid speciale aandacht zal geven is de *jeugd*.

  Wanneer wij de lichamelijke vorming binnen èn buiten of na de schoolsituatie zien als een voortdurend, samenhangend educatief proces, zal het duidelijk zijn dat de overheid de jeugd na de lichamelijke oefening in het onderwijs niet in

de kou mag laten staan. Voor het behoud van een goede lichamelijke gezondheid en met het oog op de vormende waarde en kansen voor zelfontplooiing die de sport bij uitstek voor jeugdigen kan hebben, mogen aan deze vorm van vrijetijdsbesteding geen belemmeringen in de weg worden gelegd.

Daarom zal in het sportbeleid bij het scheppen van voorwaarden en mogelijkheden speciaal worden gelet op de mate waarin deze mede of speciaal aan de jeugd ten goede komen.

- Daartoe bestaat het voornemen om in overleg met de andere beleidspartners te bevorderen dat knelpunten met betrekking tot de opvang van jeugdigen worden weggenomen dan wel worden voorkomen. Voor een verantwoorde opvang en begeleiding speelt het specifiek op jeugd gerichte deskundige kader een belangrijke rol.

- Daarnaast zal worden nagegaan welke specifieke voorzieningen, wat betreft accommodaties en (bege)leiding nodig zijn voor het deelnemen van jeugdigen aan sportieve recreatie (bij voorbeeld recreatiesportleiders in recreatiecentra).

- Voorts zal speciale aandacht worden gegeven aan de *gehandicapten*.

  Zowel voor het beoefenen van gereglementeerde sport als voor het deelnemen aan sportieve recreatie, zijn voor deze categorie aangepaste voorzieningen nodig.

  Allereerst betreft dit het kader voor de opvang en begeleiding. Aan de deskundigheid van dit kader dienen hoge eisen gesteld te worden. Het gaat daarbij niet alleen om een grondige kennis van de voor gehandicapten specifieke situaties en de daarin aanwezige mogelijkheden of een juiste hantering van aangepaste methodieken van leiding en begeleiding, het gaat vooral ook om de juiste motivering en instelling om de sportbeoefening voor deze mensen een verantwoorde en plezierige bezigheid te laten zijn.

  In het onderdeel van het sportbeleid dat is gericht op leiding en begeleiding zal met vorenstaande aspecten zorgvuldig rekening worden gehouden.
  Sportbeoefening en sportieve recreatie door gehandicapten stellen ook eisen aan de bereikbaarheid en inrichting van de accommodaties. In het onderdeel van het sportbeleid gericht op accommodaties zal aan deze eisen speciale aandacht worden gegeven.
  Met de beleidsinstanties en de particuliere organisaties op het gebied van gehandicapten zal, voor zover dit nog niet is geschied, contact worden opgenomen om in gezamenlijk overleg te komen tot een zo verantwoord mogelijke vormgeving van deze aspecten van het sportbeleid.

- Voor de *bejaarden* is eveneens speciale aandacht van het sportbeleid gewenst. Ook voor deze categorie is een gerichte deskundigheid en een goede instelling van het kader bij de opvang en begeleiding van groot belang.
  De bereikbaarheid in het woonmilieu van voorzieningen voor met name de sportieve recreatie van bejaarden, vraagt de speciale aandacht van het accommodatiebeleid.
  In overleg met de beleidsinstanties en particuliere organisaties op het gebied van de bejaarden, zal worden nagegaan hoe het beleid op dit punt verantwoord vorm kan krijgen.
  Ook experimenten kunnen hiertoe bijdragen. Voorts kan worden aangesloten op beleidslijnen van de eerlang te verschijnen Tweede Nota Bejaardenbeleid.

§ 3. Beleidsvoornemens met betrekking tot de coördinatie

Bij verschillende van de in § 2 uiteengezette beleidsvoornemens is naar voren gekomen dat een goede uitvoering van het beleid niet op verantwoorde wijze mogelijk is, zonder een nauw overleg en hechte samenwerking tussen alle bij de sport en sportieve recreatie betrokken beleidsinstanties en organisaties van het particulier initiatief.

Binnen de Nederlandse sportwereld is een groot aantal vrijwel autonome instellingen waar te nemen (koepels, bonden, verenigingen, overheidsinstanties op rijks-, provinciaal of gemeentelijk niveau, sportraden etc.) die ieder een eigen doel nastreven en de sportbelangen behartigen op een wijze zoals deze binnen die instanties als het meest juist wordt ervaren.

Door de ingewikkelde en ondoorzichtige structuur wordt de onderlinge afstemming in ernstige mate bemoeilijkt.

Juist omdat hier het belang van omvangrijke categorieën van de bevolking in het geding is en de taak waarvoor het sportbeleid staat vele aspecten omvat met grote en ingrijpende beleidsconsequenties, is deze onderlinge afstemming extra noodzakelijk. Ook eerder in deze nota is daarop reeds gewezen (hoofdstuk II § 2, hoofdstuk III § 2, hoofdstuk IV § 2).

De noodzaak van onderlinge afstemming van het beleid en van een effectieve coördinatie van de beleidspartners, betreft in principe alle onderdelen van het sportbeleid.

Meer speciaal geldt dit echter voor een drietal belangrijke kernpunten van het beleid:

- de *sportieve recreatie* zal gezien de aard ervan en de bedoelingen ermee vooral gestalte krijgen op het plaatselijke vlak. Zonder samenwerking met sportorganisaties en -verenigingen en coördinatie met de gemeentelijke overheden zal dit beleid niet van de grond kunnen komen.
- de *accommodaties,* op grond van het grote aantal beleidsinstanties dat zich met de totstandkoming (inclusief de planologische aspecten) en beheer van accommodaties bezig houdt, ook al geschiedt dit vanuit andere beleidsdoelstellingen dan die van het sportbeleid.
  Van bijzondere betekenis daarbij is de coördinatie met het departement van Onderwijs en Wetenschappen inzake de totstandkoming en het medegebruik van accommodaties ten behoeve van het onderwijs.
- de *opleidingen van het kader.* Van grote betekenis is hier de coördinatie met het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen en het overleg met de koepelorganisaties vanwege de belangrijke rol die deze hierbij hebben.

Ik acht het bij uitstek een taak van de Rijksoverheid om in nauw overleg en hechte samenwerking met alle betrokken beleidspartners te komen tot een effectieve coördinatie, tot een doelgericht en gecoördineerd sportbeleid.

Daartoe zullen de nodige initiatieven en maatregelen worden genomen en zullen bestaande coördinatievormen worden verstevigd (zie hoofdstuk VIII).

Een belangrijk element hierbij is nog onbesproken gebleven. Het betreft de financiering van het sportbeleid. Gezien de veelheid van financieringsbronnen is ook hier coördinatie vereist.

Over de verschllende kanten van het financieringsvraagstuk zal vanwege de eigen aard daarvan in een volgend hoofdstuk (VII) een afzonderlijke beschouwing worden gegeven.

Hoofdstuk VI Beleidsinstrumenten

§ 1. Inleiding

De realisering van het sportbeleid zoals dat in een samenhangend geheel van beleidsvoornemens in het voorafgaande hoofdstuk is uiteengezet, vraagt de inspanning van alle hierbij betrokken beleidspartners. Voor de bundeling en een effectieve afstemming van deze inspanningen zijn gerichte maatregelen nodig die in de hoofdstukken VII en VIII nader uiteengezet zullen worden.

Daarnaast beschikt het Ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk voor een meer directe en eigen bijdrage tot de verwezenlijking van de doelstellingen van het sportbeleid over een tweetal specifieke beleidsinstrumenten (subsidieregelingen) die hieronder worden beschreven. Daarbij zal tevens worden bezien in hoeverre deze subsidieregelingen aan hun doel beantwoorden, welke knelpunten zich bij de uitvoering van die regelingen voordoen en in welk opzicht aanpassingen wenselijk of noodzakelijk zijn.

Voorts zal worden bezien in hoeverre het met het oog op de geformuleerde beleidsdoelstellingen nodig is nieuwe beleidsinstrumenten te ontwikkelen.

§ 2. Rijksregeling subsidiëring landelijke organisaties op het gebied van de lichamelijk opvoeding en de sport (*Stcrt.* 16 oktober 1967, nr. 201)

Deze subsidieregeling – van kracht sinds 1968 – stelt voor een vijftal met name genoemde activiteiten de aanvaardbare bruto exploitatiekosten subsidiabel en wel voor 60 pct. wanneer het gaat om activiteiten van landelijke sportorganisaties en voor 70 pct. bij activiteiten van koepelorganisaties.

De bedoelde activiteiten zijn:

a. Opleidingen en herscholingen.

b. Vormingswerk (kampwerk, vormingsdagen).

c. Propaganda en voorlichting.

d. Centraal administratief apparaat.

e. Internationale contacten.

Voor de Nederlandse Sport Federatie en de Koninklijke Nederlandse Voetbal Bond gelden aparte met name genoemde rubrieken.

De overwegingen bij de invoering van de subsidieregeling waren o.a. gebaseerd op het grote belang van het opleidingswerk in de sport en de omvangrijke administratief organisatorische werkzaamheden op centraal niveau.

Voor de uitvoering van deze regeling is op de begroting 1974 een bedrag opgenomen van f 7 969 400.

De regeling kon in de afgelopen jaren niet volledig op de beoogde wijze worden uitgevoerd. Dit werd o.a. veroorzaakt door een sterke stijging van de brutobegrotingen van de organisaties (in de periode 1970 t/m 1974 van 13,2 tot 26,0 mln.) en het niet daarmee parallel kunnen lopen van de groei van de financiële middelen op de rijksbegroting (in diezelfde periode van 4,7 naar bijna 8 mln.).

Het feitelijk bereikte subsidiepercentage lag dan ook rond de 40. Voor 1974 kan, mede door enkele beleidsbeslissingen ten aanzien van de aanvaardbaarheid van op de begrotingen opgevoerde activiteiten, een percentage van 48 worden bereikt.

Ondanks het feit dat de regeling niet volledig kon worden uitgevoerd, kan worden geconstateerd dat de beoogde effecten bepaald niet zijn uitgebleven.

Met betrekking tot het belangrijke element van de opleidingen bijvoorbeeld valt een verheugende groei waar te nemen, zoals uit onderstaande gegevens moge blijken.

Sporttechnische opleidingen en geslaagden 1969–1973:

jaar	aantal opleidingen	aantal geslaagden
1969	158	2300
1970	212	3049
1971	426	5711
1972	432	6655
1973	476	8422

Het betreft hier gegevens van de door het Ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk erkende opleidingen. Deze opleidingen zijn bijeengebracht in de brochure: „Programma's van erkende opleidingen en examens op het gebied van de sport en de recreatiesport".

De procedures met betrekking tot de standaardisering, erkenning en het bijwonen van de examens door rijksgecommitteerden werken bevredigend. Voortgaand overleg over de verdere vormgeving lijkt noodzakelijk.

Ook het aantal gesubsidieerde organisaties nam in die periode toe. Zo werden in 1968 47 landelijke sportorganisaties via de regeling gesubsidieerd. In 1974 zijn dit er 64. Het aantal gesubsidieerde centrale administratieve apparaten nam in die jaren toe van 32 tot 43.

Het aantal vrijwilligers dat in de verenigingen de sportbeoefening mogelijk maakt is indrukwekkend groot. Schattingen gaan voor wat betreft het bestuurlijk kader in de richting van 100 000, voor al het werk verricht in commissies een veelvoud hiervan. Dit grote aantal vrijwilligers ondervindt thans ondersteuning van 262 full-time administratief/organisatorische krachten op landelijk niveau. Het totaal salarisbedrag van deze functionarissen ligt voor 1974 op ongeveer 6,3 mln. gulden, hetgeen neerkomt op een gemiddeld bedrag van pl.m. f 24 000 per functionaris. Hierin wordt in 1974 voor globaal 50 pct. gesubsidieerd.

De hierboven beschreven situatie met betrekking tot de administratief/organisatorische ondersteuning van de sportbeoefening is in verhouding tot het snel groeiende aantal sportbeoefenaren in georganiseerd verband (in 1974 pl.m. 2,5 mln.) bescheiden te noemen.

Ten aanzien van met name de administratieve verwerking en de organisatorische vormgeving van de sport – met name valt te denken aan de organisatie, berichtgeving en verwerking van de wedstrijden: jaarlijks globaal 1 125 000 wedstrijden, waarbij 95 700 competitiespelende teams betrokken zijn – zijn dan ook knelpunten te constateren zowel op centraal niveau bij de landelijke sportorganisaties als op

regionaal niveau bij de regionale onderdelen van de grote landelijke sportorganisaties.

Het voorgaande overziende kan worden gesteld dat de subsidieregeling in de mate waarin deze gezien de financiële mogelijkheden kon worden uitgevoerd, in grote lijnen aan haar doel heeft beantwoord. Niettemin lijkt een herziening en verbetering van de regeling ten behoeve van de belangrijke functie van de sportorganisaties voor de gereglementeerde sportbeoefening en ten behoeve van de opleidingen wenselijk en noodzakelijk. Een dergelijke herziening waarop in hoofdstuk VIII nader zal worden ingegaan, zal moeten plaatsvinden in het licht van de in hoofdstuk V geformuleerde beleidsvoornemens en daarbij gestelde prioriteiten en gericht moeten zijn op het wegnemen van de eerder gesignaleerde knelpunten.

§ 3. **Rijksregeling subsidiëring overdekte sportaccommodaties** (*Stcrt.* 3 oktober 1967, nr. 192)

Deze subsidieregeling beoogt de totstandkoming van overdekte sportaccommodaties te bevorderen.

Daar op grond van de bij de invoering van de regeling beschikbare financiële ruimte een keuze moest worden gemaakt met betrekking tot de te subsidiëren categorieën van overdekte sportaccommodaties, kon aanvankelijk alleen de sporthal (vrij speelveld-oppervlak van minimaal 22 x 42 meter met boven het gehele speelveld-oppervlak een obstakelvrije hoogte van tenminste 7 meter) als subsidie-object onder de regeling worden gebracht. Criteria bij deze keuze waren de gebruiksmogelijkheden en gebruiksintensiteit zowel voor de sport als voor het onderwijs.

Ter verbetering van de toepassingsmogelijkheden, mede gezien de grote belangstelling die voor de regeling bleek te bestaan, en mogelijk gemaakt door de groei van het betreffende begrotingsartikel, kon in 1970 ook de sportzaal (vrij speelveld-oppervlak van minimaal 16 x 28 meter met boven het gehele speelveld-oppervlak een obstakelvrije hoogte van ten minste 7 meter) in de subsidieregeling worden opgenomen. In 1972 kon daaraan worden toegevoegd de overdekte zweminrichting (d.i. een permanent overdekte, gesloten gelegenheid tot zwemmen, mede geschikt voor het geven van elementair zwemonderwijs, met een minimum wateroppervlakte van 160 m^2 en aan de functie(s) aangepaste waterdiepte(n)).

Voor deze drie categorieën geldt thans een subsidiepercentage van 25 pct. van de subsidiabele stichtingskosten met de volgende maximale bedragen:

– sporthallen	f 250 000
– sportzalen	f 100 000
– overdekte zweminrichtingen	f 400 000

Voor de uitvoering van deze subsidieregeling is op de begroting 1974 een bedrag opgenomen van f 9 092 000.

In totaal zijn sinds 1967 krachtens de subsidieregeling de volgende aantallen accommodaties gesubsidieerd:

Gesubsidieerde overdekte sportaccommodaties per categorie 1967–1973:

jaar	aantal sporthallen	aantal sportzalen	aantal overdekte zweminrichtingen
1967	17		
1968	24		
1969	26		
1970	25	10	
1971	22	10	
1972	20	7	6
1973	22	5	7
totaal	156	32	13

Er doet zich met betrekking tot deze subsidieregeling een aantal knelpunten voor:

a. Sinds de invoering van de regeling zijn de stichtingskosten van de verschillende sportaccommodaties aanzienlijk gestegen. Zo bedragen de stichtingskosten van bijv. een sporthal thans 1,5 à 2 mln. gulden tegen rond 1 mln. gulden 7 à 8 jaar geleden. Doordat ten gevolge van de beperkte financiële mogelijkheden de subsidiemaxima onveranderd zijn gebleven, bedraagt het feitelijk subsidie volgens de regeling nog slechts pl.m. 15 pct. van de stichtingskosten. Dit heeft een remmende werking op de totstandkoming van sportaccommodaties omdat een toenemend aantal gemeenten minder of niet in staat is de uit deze situatie voortvloeiende exploitatielasten te dragen. Er worden dan geen sportaccommodaties gebouwd of men beperkt zich tot de bouw van een gymnastieklokaal. Deze moeilijkheden spitsen zich toe in de zgn. Artikel 12-gemeenten.

b. Mede onder invloed van de onvoldoende financiële mogelijkheden in de afgelopen jaren is een stuwmeer van subsidie-aanvragen ontstaan.

Zo bedraagt het aantal aan de subsidievoorwaarden beantwoordende subsidieaanvragen 151 voor sporthallen, 81 voor sportzalen en 108 voor overdekte zweminrichtingen.

Dit betreft voor een deel reeds tot stand gekomen accommodaties, t.w. 55 sporthallen, 17 sportzalen en 46 overdekte zweminrichtingen.

c. Een moeilijkheid ten slotte is ook dat de subsidieregeling nog slechts mogelijkheden biedt voor een drietal typen sportaccommodaties.

Gezien de vele in de loop van de afgelopen jaren binnengekomen subsidieaanvragen mag worden gesteld dat van de subsidieregeling overdekte sportaccommodaties zeker een stimulerende werking is uitgegaan.

Ondanks dit positieve resultaat en voor een deel als gevolg daarvan moet op grond van de hierboven gesignaleerde knelpunten worden geconstateerd dat de subsidieregeling in onvoldoende mate een effectief beleidsinstrument is. Een aanpassing van de regeling en maatregelen om te komen tot betere mogelijkheden voor uitvoering daarvan lijken dan ook noodzakelijk. Daarbij zal gestreefd moeten worden naar het binnen redelijke termijn inhalen van de achterstand in de subsidiëring, naar een effectuering van het beoogde subsidiepercentage en in het algemeen naar het wegnemen van de geconstateerde knelpunten.

Het accommodatievraagstuk is echter een complexe zaak. Ook in aangepaste vorm en met een verbeterde uitvoering zal deze subsidieregeling alleen niet in staat zijn voor alle aspecten van de problematiek een oplossing te bieden. De voorgenomen aanpassing van deze regeling zal dan ook moeten plaatsvinden in combinatie met een aantal andere maatregelen in het kader van het accommodatiebeleid (coördinatie met het beleid op dit punt van het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen en met het beleid van de gemeentelijke overheden; systematische accommodatie-planning; samenhang met andere financieringsbronnen). Op dit geheel van maatregelen zal in hoofdstuk VIII nader worden ingegaan.

§ 4. Andere beleidsinstrumenten

Naast de hierboven beschreven twee specifieke beleidsinstrumenten en de daarvoor op de begroting 1974 geraamde bedragen, kent de begroting nog een drietal artikelen ten dienste van het sportbeleid. Deze hebben betrekking op de sportieve recreatie, het technisch leidinggevend kader en de sportraden.

a. Uitgaven ten behoeve van de sportieve recreatie (begroting 1974 f 816 500)

Met de bevordering van de sportieve recreatie is in 1973 een bescheiden begin gemaakt. Het beleid op dit punt staat momenteel in het teken van het verkennen van de mogelijkheden om dit beleid effectief vorm te geven. Naast de reeds gememoreerde, op 23 oktober 1973 gehouden Discussiedag Sportieve Recreatie, dient in dit verband een tweetal experimenten te worden vermeld. Allereerst werd steun verleend aan een experiment van de Nederlandse Rugbybond in het noorden van het land.

Een tweede experiment, geïnitieerd door mijn departement, vond plaats in de gemeente Hengelo. De bedoeling van dit laatste experiment is in de praktijk na te gaan op welke wijze de bevolking in al zijn geledingen voor sportieve recreatie kan worden bereikt.

De ervaringen tot nu toe met de experimenten opgedaan brachten een viertal knelpunten naar voren:

- voor de sportieve recreatie ontbreekt veelal het deskundig leidinggevend kader. Het eigen karakter van de sportieve recreatie stelt specifieke eisen aan de bekwaamheden van het sporttechnisch kader.
- Organisatiestructuren, toegesneden op het eigen karakter van de sportieve recreatie zijn niet in voldoende mate aanwezig.
- De bestaande sportaccommodaties zijn veelal ingericht met het oog op de gereglementeerde sportbeoefening.
  Dit roept wat betreft de aard van de accommodaties problemen op voor de sportieve recreatie. Ook het beschikbaar zijn van accommodaties voor de sportieve recreatie blijkt een probleem te zijn. De sportorganisaties en het onderwijs hebben de beschikbare ruimte voor het grootste deel in gebruik.
- Juist die categorie waarvoor de experimenten in eerste instantie waren bedoeld: degenen, die nog niet aan sport of sportieve recreatie deelnemen, blijkt moeilijk bereikbaar.

Bij de verdere ontwikkeling van het beleid zal met deze knelpunten ernstig rekening gehouden moeten worden.

Ook zullen de sportorganisaties hierbij worden betrokken. De bij deze organisaties aanwezige ervaring, kennis en personele voorzieningen zullen van groot belang kunnen zijn bij de ontwikkeling van de sportieve recreatie. Dit geldt eveneens voor de steun van de leraren lichamelijke oefening.

Voor de bevordering van de sportieve recreatie op wat langere termijn – na de experimentele fase – zal naast de maatregelen met betrekking tot de opleidingen en de accommodaties, een eigen beleidsinstrument moeten worden ontwikkeld.

Op grond van de beleidsvoornemens die met betrekking tot de sportieve recreatie in deze nota zijn geformuleerd gaat mijn voorkeur uit naar een specifieke op dit aspect van het sportbeleid gerichte subsidieregeling. Voor een effectief en doelgericht beleid lijkt een regeling die rekening kan houden met het eigen karakter van de sportieve recreatie van wezenlijk belang.

Het advies van de onlangs ingestelde Adviescommissie Sportieve Recreatie zal naar ik verwacht meer inzicht geven in de verder te volgen weg.

Op de vooralsnog te nemen beleidsmaatregelen met betrekking tot de sportieve recreatie zal in hoofdstuk VIII nader worden ingegaan.

b. Subsidies ten behoeve van het technisch leidinggevend kader (begroting 1974 f 90 000)

Middels dit begrotingsartikel is een begin gemaakt met een beleid dat erop is gericht het verloop onder het technisch leidinggevend kader te verminderen en de deskundigheid van het kader te verhogen. Op de achtergronden hiervan werd in hoofdstuk V reeds gewezen.

In afwachting van de bevindingen van de Adviescommissie Sporttechnisch Kader, die omtrent de vormgeving van het beleid op dit punt zal adviseren, gaan de gedachten uit naar het verlenen van steun aan organisaties, stichtingen of instellingen die willen functioneren als regionaal of plaatselijk bemiddelingscentrum voor zowel part-time als full-time sporttechnisch kader.

Hierdoor kan aan het kader een grotere zekerheid worden geboden en wordt een effectieve inzet van het beschikbare sporttechnisch leidinggevend kader bevorderd. Daarnaast wordt gedacht aan de bevordering van (organisatorische) mogelijkheden voor nascholing. Een hogere organisatiegraad van het technisch leidinggevend kader lijkt hiervoor een onmisbare voorwaarde.

De beleidsmaatregelen met betrekking tot de hierboven genoemde problematiek zullen in hoofdstuk VIII nader aan de orde komen.

c. Subsidies ten behoeve van de sportraden (begroting 1974 f 281 400)

Door middel van dit begrotingsartikel wordt steun verleend aan de provinciale sportraden, die op het gebied van de bevordering van de sport in de provincie een belangrijke functie vervullen. Het tot nu toe jaarlijks aan de sportraden verstrekte subsidie, maakt echter slechts een gering deel uit van de uitgaven die zijn gemoeid met de taak van de sportraden, waarvan de werkzaamheden steeds meer in betekenis toenemen. Het is duidelijk dat uit de vele taken van de sportraden allerlei raakvlakken ontstaan met andere werkvelden (culturele raden, jeugdraden, raden voor maatschappelijke dienstverlening) waardoor de behoefte ontstaat aan meer samenwerking met die provinciale organen, die zich eveneens – ieder op eigen terrein – bezighouden met welzijnsbevordering. De provinciale sportraden hebben echter vooralsnog onvoldoende mogelijkheden om in de huidige situatie op gelijkwaardige wijze hun inbreng te geven in een meer gecoördineerde en systematische welzijnsbehartiging.

Hoofdstuk VII Financiële middelen

§ 1. Financieringsbronnen

Eerder in deze nota is al gesteld dat de realisering van een doelgericht en gecoördineerd sportbeleid de inspanning vraagt van alle betrokkenen: rijksoverheid, provincies, gemeenten, landelijke sportorganisaties en sportverenigingen.

We hebben hier te maken met een groot aantal min of meer autonome organisaties en instanties die zich beleidsmatig of uitvoerend, direct of indirect met sport en sportieve recreatie bezighouden. Een analoog gevarieerd patroon komt naar voren wanneer in beschouwing worden genomen de financieringsbronnen die met betrekking tot de sport en de sportieve recreatie direct of indirect (n.l. als uitvloeisel van op andere doelstellingen gerichte financiering) van belang zijn.

De bedoelde financieringsbronnen zijn als volgt in een schematisch overzicht weer te geven:

A. *Algemene middelen* (belastinggelden)

1. *Van de rijksoverheid*

a. Subsidies vanwege het *Departement van C.R.M.*

Het betreft hier de artikelen op de begroting van het Departement van C.R.M. ten behoeve van de uitvoering van de in hoofdstuk VI beschreven subsidieregelingen en andere subsidiemaatregelen, te weten de subsidiëring van:

- landelijke sportorganisaties
- overdekte sportaccommodaties
- sportieve recreatie
- technisch leidinggevend kader
- sportraden.

b. Gelden ten behoeve van het *Bijzonder Regionaal Welzijnsbeleid* (B.R.W.)

In het kader van dit interdepartementale beleid worden subsidies verleend voor investeringen van een gevarieerde reeks projecten (waaronder sportaccommodaties) in een aantal volgens bepaalde criteria geselecteerde gebieden en plaatsen in het land.

De uitwerking van de hoofdlijnen van dit beleid en de verdeling van de beschikbare middelen vindt plaats in overleg met de commissie B.R.W. en de provinciale besturen c.q. de provinciale plancommissies.

Op het terrein van de sport zijn tot en met 1972 middels of mede met B.R.W.-gelden de volgende voorzieningen tot stand gekomen:

263	sportaccommodaties (sportvelden, kleed/wascombinaties, clubhuizen etc.)	*f* 15,7 mln.
15	sporthallen	3,5 mln.
119	zwembaden (meest openluchtzwembaden)	28,1 mln.
	totaal:	*f* 47,3 mln.

c. Gelden beschikbaar gesteld ter bevordering van de werkgelegenheid *Aanvullende Werkgelegenheid* (A.W.)

Middels deze A.W.-gelden is resp. wordt eveneens een aantal sportvoorzieningen gerealiseerd.

In de periode 1972 tot medio 1974 werden resp. worden in het kader van het Tweede Extra Werkgelegenheidsprogramma 1972, het Programma ter bestrijding van excessieve werkloosheid, het Extra Werkgelegenheidsprogramma 1973 alsmede in het kader van de normale begrotingen 1972 en 1973, de volgende projecten tot stand gebracht (met vermelding van de daarmee in totaal gemoeide subsidiebedragen):

170	veldsportaccommodaties	*f* 52,4 mln.
84	opstallen veldsportaccommodaties	12,4 mln.
27	openluchtzwembaden	28,7 mln.
21	overdekte zweminrichtingen	27,0 mln.
48	sporthallen en -zalen	30,5 mln.
8	gymnastieklokalen	2,5 mln.
1	overige sportaccommodatie	1,1 mln.
	totaal subsidie:	*f* 154,6 mln.

d. Gelden op de begroting van het *Departement van Onderwijs en Wetenschappen*

Naast de financiering van de voor de sport relevante opleidingen, bij voorbeeld de C.I.O.S.-opleidingen, gaat het hier vooral om de kosten voor investeringen. exploitatie en personeel van de gymnastieklokalen en speelterreinen bij het voortgezet onderwijs. Voorts moeten in dit verband worden genoemd de bijdragen van dit departement in investeringskosten en exploitatie van tot sportzaal of sporthal getransformeerde gymnastieklokalen en van de sportvoorzieningen (voor studenten) bij instellingen voor wetenschappelijk onderwijs. De hierbedoelde voorzieningen zijn ook te gebruiken voor de gereglementeerde sportbeoefening en de sportieve recreatie.

e. Gelden op de begrotingen van *andere departementen*

Te denken is aan uitgaven (investeringen, exploitatie en personeelskosten) ten behoeve van sportvoorzieningen ressorterend onder het Departement van Defensie (bij voorbeeld: sportaccommodaties in legerplaatsen, mede beschikbaar te stellen voor de plaatselijke bevolking) en het Departement van Justitie (Gevangeniswezen, Kinderbescherming).

2. *Gemeenten en provincies*

De hier bedoelde algemene middelen worden aangewend t.b.v.:

- investeringen en exploitatie van sportaccommodaties;
- subsidiëring van sportverenigingen;
- zgn. indirecte subsidies.

Voor de exploitatie van sportaccommodaties zijn bepaald niet zonder belang de rijksbijdragen die in het kader van het Financiële Verhoudingsbesluit 1960 worden

verleend ten behoeve van het gebruik door het basisonderwijs van gymnastieklokalen, sporthallen en sportzalen. Deze zgn. genormeerde onderwijsvergoedingen dragen in belangrijke mate bij tot de dekking van de kapitaalslasten van de sportaccommodaties.

B. *Bijdragen van particulieren*

1. Opbrengsten van de *toto en de lotto,* voor zover deze voor de sport zijn bestemd.

2. *Eigen bijdragen* van de sportbeoefenaren, t.w.

- contributies voor het lidmaatschap van sportverenigingen;
- donaties aan sportverenigingen;
- eigen uitgaven voor sportbeoefening (kleding, reisgelden e.d.).

3. *Overige bijdragen* van particulieren.

Hieronder kunnen worden verstaan:

- entreegelden bij sportwedstrijden;
- inkomsten van buffet e.d. in clubhuizen van sportverenigingen (dit kan overigens vragen oproepen in verband met mogelijk „para-commercialisme");
- opbrengsten van sponsoring en reclame;
- uitkeringen van fondsen;
- radio- en t.v.-rechten;
- giften.

Al deze hierboven genoemde financieringsbronnen dragen bij aan het voorzien in mogelijkheden tot sportbeoefening en sportieve recreatie. Voor een belangrijk deel gebeurt dat nog onafhankelijk van elkaar, elk op eigen wijze, vanuit een eigen benadering en met eigen doelstellingen. Deze historisch gegroeide situatie heeft ongetwijfeld ook zijn positieve kanten. Een specifieke financieringsbron kan zeker een slagvaardige oplossing bieden voor specifieke problemen.

De hierboven beschreven situatie houdt dan ook zeker geen verwijt in ten aanzien van alles wat tot stand is gebracht.

Toch moet worden geconstateerd dat een zo gevarieerd patroon van financieringsbronnen niet de meest gunstige situatie is voor een – uit een oogpunt van gecoördineerd sportbeleid – effectieve aanwending van de financiële middelen.

Daarom acht ik het noodzakelijk om in overleg met alle betrokkenen te komen tot beleidsmaatregelen, die een betere en doelgerichte afstemming van de verschillende geldstromen op elkaar kunnen bevorderen.

§ 2. Coördinatie van financieringsbronnen

Voor de benadering van het coördinatievraagstuk is het van belang de in § 1 weergegeven financieringsbronnen in drie categorieën te groeperen:

a. Allereerst betreft dit de gelden die rechtstreeks voor sportdoeleinden beschikbaar komen en die kunnen worden aangewend voor de verwezenlijking van de doelstellingen van het sportbeleid.

Hiertoe zijn te rekenen de betreffende begrotingsartikelen van het Departement van C.R.M. (A 1*a*), de uitgaven van de gemeenten en provincies (A 2) en de voor sport bestemde opbrengsten van de toto en de lotto (B 1).

b. Een tweede categorie betreft de gelden die primair beschikbaar worden gesteld voor de realisering van andere doelstellingen van overheidsbeleid, maar die in hun effect op indirecte wijze en in niet onbelangrijke mate mede de sport ten goede komen.

Hiertoe kunnen worden gerekend de uitgaven van het Departement van Onderwijs en Wetenschappen (primair gericht op voorzieningen in de onderwijssituatie) (A 1*d*), de gelden in het kader van het Bijzonder Regionaal Welzijnsbeleid (A 1*b*), de gelden beschikbaar gesteld ter bevordering van de werkgelegenheid (A 1*c*) en de relevante uitgaven van andere departementen (A 1*e*).

c. De laatste categorie betreft de eigen bijdragen (B 2) en overige particuliere bijdragen (B 3). Deze middelen spelen veelal een rol direct ten behoeve van het functioneren van de afzonderlijke sportverenigingen.

Het vraagstuk van de coördinatie en de onderlinge afstemming van geldstromen spitst zich toe op de eerste onder *a* genoemde categorie van financieringsbronnen. De gezamenlijke inspanning van de hierbij betrokken overheden, overheidsinstanties en sportorganisaties zal bepalend zijn voor de resultaten die in de toekomst ten behoeve van de sport en de sportieve recreatie kunnen worden bereikt. De ondoorzichtige structuur van deze te onafhankelijk van elkaar werkende vrijwel autonome instellingen heeft de coördinatie in het verleden bemoeilijkt en een effectieve aanwending van de middelen door een goede onderlinge afstemming, bepaald niet bevorderd. Overigens moet hierbij worden opgemerkt, dat met name de gemeenten veel voor de sport hebben gedaan en nog doen.

De te verwachten groei van de voor sport bestemde opbrengsten van de toto en de lotto – mogelijk geworden door de wijzigingen in de Wet op de Kansspelen – heeft de reeds bestaande noodzaak tot coördinatie alleen maar versterkt.

Om nu tot een effectieve aanwending van de hier bedoelde middelen te komen is een waar mogelijk planmatig en op langer termijn gericht beleid derhalve nodig.

Daartoe is meer inzicht vereist in het subsidiebeleid van rijks-, provinciale, gemeentelijke en particuliere zijde en een gezamenlijke vaststelling van de behoeften. Tevens dient duidelijk te worden waar de beslissingscriteria ten aanzien van deze verschillende geldstromen liggen en welke verdelingscriteria worden gehanteerd. Onderling in gezamenlijk beraad op elkaar afstemmen van de geldstromen van rijk, toto/lotto en – gezien de gemeentelijke autonomie zo mogelijk – van de provincies en van de gemeenten door middel van een zekere mate van „Selbstbindung" wordt beschouwd als een prealabele voorwaarde voor een gecoördineerd sportbeleid [19]).

Vanuit deze gedachtengang heeft een daartoe door mij ingestelde Projectgroep Lotto/Toto aanbevelingen gedaan met betrekking tot doel, taak en samenstelling van het instituut dat als vergunninghouder krachtens de Wet op de Kansspelen de lotto en toto zal organiseren en een belangrijke rol zal spelen bij de verdeling van de opbrengsten.

De doelstelling van een dergelijk instituut is, aldus het bovenvermelde advies, het verwerven van zoveel mogelijk gelden door middel van de organisatie van de Kansspelen lotto en toto en het zo planmatig mogelijk aanwenden dezer gelden voor de belangen van instellingen werkzaam op het gebied van

- de sport en de lichamelijke vorming zowel binnen georganiseerd sportverband als daarbuiten;
- maatschappelijk werk, volksgezondheid en cultuur [20]).

Voor wat betreft de verdeelfunctie van het instituut ten aanzien van de sport, omvat de taakomschrijving de volgende elementen

- het toezien dat op basis van in gezamenlijk beraad vast te stellen behoeften en prioriteiten complementair beleid bevorderd wordt met de andere beleidspartners van dit bestedingsgebied, door zoveel mogelijk de geldstromen op elkaar af te stemmen;
- het op grond hiervan ontwerpen of doen ontwerpen van meerjarenplannen voor de sport;
- het vaststellen van de jaarplannen voor de besteding van de gelden [21]).

Het goedkeuringsrecht van de Minister van C.R.M. zoals deze bestond met betrekking tot de sporttoto blijft in deze situatie vooralsnog gehandhaafd, op grond van de verantwoordelijkheid die deze minister ten aanzien van het sportbeleid heeft. De wijze waarop de besluitvorming binnen het instituut is geregeld en de brede samenstelling van het bestuur geven mij evenwel voldoende reden om te overwegen het goedkeuringsrecht op de verdeling van de opbrengsten niet langer dan tot 1 januari 1976 te hanteren.

Om deze taken op de beoogde wijze (gezamenlijk beraad van alle betrokken beleidspartners) te kunnen vervullen zal het bestuur van het instituut worden samengesteld uit vertegenwoordigers van de sportorganisaties en het Centraal Overleg Fondsenwerving (C.O.F.), vertegenwoordigers van de overheid (Departementen van C.R.M. en Justitie; provinciale overheid, t.w.: het Interprovinciaal Overleg en de gemeenten, t.w.: de Vereniging van Nederlandse Gemeenten) en onafhankelijke deskundigen.

De positie van de vertegenwoordigers van de rijksoverheid in dit bestuur moet – tegen de achtergrond van de verdeelfunctie – worden bezien als het medebesturen bij het afstemmen van de geldstromen waaronder de door het Rijk zelf ingebrachte.

Nu het mogelijk is gebleken in goed onderling overleg te komen tot deze aanbevelingen voor taak en samenstelling van het instituut ter organisatie van lotto en toto, heb ik goede verwachtingen dat dit instituut een belangrijke bijdrage kan leveren aan de totstandkoming en realisering van een gecoördineerd sportbeleid.

§ 3. Relatie met andere financieringsbronnen

Het gezamenlijk beraad van alle betrokken beleidspartners in dit instituut acht ik daarom ook van zo'n groot belang omdat bij de verdeling van de opbrengsten van de lotto en de toto rekening moet worden gehouden met hetgeen door middel van alle andere financieringsbronnen tot stand wordt gebracht.

Dit betreft derhalve ook de financieringsbronnen gegroepeerd in de andere twee categorieën (zie de aanhef van § 2 van dit hoofdstuk). In concreto betekent dit dat bij de verdeling van de voor de sport bestemde opbrengsten van de lotto en de toto vooral ook rekening gehouden moet worden met:

- hetgeen krachtens de subsidieregelingen en andere subsidiemaatregelen aan subsidies ten behoeve van de sport wordt verleend;
- de gemeentelijke uitgaven op het gebied van de sport. In dit verband is het relevant ook te wijzen op de subsidiëring in een aantal gemeenten van het beroepsvoetbal;
- de gelden die in het kader van het B.R.W.-beleid en het beleid inzake de Aanvullende Werkgelegenheid worden aangewend, voor zover deze ten goede komen aan voorzieningen voor de sport.
  Ook los van de hier aan de orde zijnde problematiek zal vanuit het sportbeleid van het Departement van C.R.M. nadrukkelijker gestreefd moeten worden naar een bestemming van deze gelden voor sportvoorzieningen, die in overeenstemming s met de doelstellingen van het sportbeleid;
- de eigen bijdragen van de sportbeoefenaren en de overige bijdragen van particulieren.

Het voorgaande veronderstelt een goed inzicht in omvang en aard van de verschillende financieringsbronnen en hun verhouding ten opzichte van elkaar.

Voorts ga ik er van uit dat het binnen het kader van de coördinatie van geldstromen, mogelijk zal zijn te komen tot verdere beleidsafspraken tussen de verschillende overheden en departementen. In dit verband is bij voorbeeld te denken aan afspraken omtrent een verdeelsleutel in de subsidiëring tussen rijk, provincies en gemeenten en het vinden van een oplossing voor de problematiek van de artikel 12-gemeenten.

§ 4. Relatie met inhoudelijke aspecten van beleidscoördinatie

De in de vorige paragrafen besproken coördinatie van geldstromen vormt geen doel op zich zelf. Zij staat ten dienste van een gecoördineerd sportbeleid en het realiseren van de beleidsdoelstellingen daarvan.

Daarom dienen bij dit geheel van de financiële coördinatie ook de inhoudelijke aspecten van het sportbeleid in de beschouwingen te worden betrokken.

In de formulering van de beleidsvoornemens in hoofdstuk V (in het bijzonder § 3) is daarop reeds gewezen. Een nadere concretisering daarvan zal gegeven worden in hoofdstuk VIII.

Op het niveau van de rijksoverheid neemt de beleidscoördinatie met het Departement van Onderwijs en Wetenschappen een centrale plaats in. Belangrijke aspecten daarvan zijn:

- de afstemming van de bouw van gymnastieklokalen voor het onderwijs en sportaccommodaties;
- het medegebruik voor sport en sportieve recreatie van onderwijsvoorzieningen tegen vergoeding van exploitatiekosten, zoals verlichting, verwarming en schoonhouden. Met name ten aanzien van het bijzonder onderwijs is dit een gecompliceerd vraagstuk. De problematiek van het medegebruik van voorzieningen is overigens ook van belang in relatie tot andere departementen (waaronder Defensie);
- kwantitatieve en kwalitatieve afstemming van de opleidingen op de behoefte aan sporttechnisch kader.

De inhoudelijke beleidscoördinatie met de gemeenten is behalve ten aanzien van de sportaccommodaties vooral ook van belang met het oog op de beleidsdoelstellingen met betrekking tot de sportieve recreatie.

Ten slotte moet in dit verband worden opgemerkt dat een werkelijke en effectieve financiële en inhoudelijke coördinatie alleen kan worden bereikt op basis van een planmatige beleidsaanpak. Met name geldt dit voor dat onderdeel van het sportbeleid, dat zich richt op de accommodaties. Op dit punt zal in overleg met alle betrokkenen een planning volgens duidelijke criteria tot stand moeten komen (voorstellen hiertoe zullen in hoofdstuk VIII aan de orde komen).

Planning en coördinatie veronderstellen elkaar.

Hoofdstuk VIII Beleidsmaatregelen

§ 1. Inleiding

Als concretisering van de in de voorafgaande hoofdstukken weergegeven beschouwingen, wordt in dit hoofdstuk een uiteenzetting gegeven over de wijze waarop het sportbeleid in de nabije toekomst vorm zal krijgen. Dit geschiedt tevens bij wijze van samenvatting.

Voor de overwegingen die tot de hiernavolgende beleidsmaatregelen leiden wordt dan ook verwezen naar hetgeen in de vorige hoofdstukken is gesteld.

De concrete beleidsmaatregelen voor elk van de beleidsonderdelen worden hier allereerst uiteengezet, geordend naar de indeling van de beleidsvoornemens, zoals die in hoofdstuk V zijn geformuleerd. Vervolgens wordt een aantal beleidsmaatregelen van meer algemene aard aangegeven.

Ten slotte komt een aantal specifieke vraagstukken aan de orde, die in deze nota nog niet eerder systematisch zijn besproken.

§ 2. Beleidsmaatregelen met betrekking tot de onderdelen van het sportbeleid

a. Met betrekking tot *Sportieve Recreatie*

Op korte termijn zal het beleid op dit punt een experimenteel en verkennend karakter hebben en als zodanig een voortzetting zijn van het thans gevoerde beleid. Projecten die de bevordering van de sportieve recreatie tot doel hebben (zo nodig geïnitieerd door het Departement van C.R.M.) zullen als experiment worden gesubsidieerd. De daartoe ingestelde Adviescommissie Sportieve Recreatie beraadt zich thans op de daarbij in acht te nemen uitgangspunten en criteria.

Ook zullen projecten tot bevordering van de sportieve recreatie door bejaarden de aandacht krijgen.

Om een verdere uitbreiding van het aantal experimenten mogelijk te maken bestaat het voornemen het begrotingsartikel ten behoeve van de Sportieve Recreatie in 1975 te verhogen tot ca. f 1,4 mln. Centrale aandachtspunten bij de bovenbedoelde experimenten zijn:

- de samenwerking met sportorganisaties, sportverenigingen en gemeentelijke instanties op het gebied van de sport;
- de samenwerking met organisaties van technisch leidinggevend kader;
- het zoeken – door aanpassing van bestaande organisatievormen en zo nodig de ontwikkeling van nieuwe – naar organisatievormen die de beste mogelijkheden bieden zo veel mogelijk deelnemers aan sportieve recreatie te bereiken;
- de beschikbaarheid van accommodaties die voor de sportieve recreatie geschikt zijn;
- de aanpak van de voorlichting en propaganda.

Wanneer op grond van de ervaringen met bovenbedoelde experimenten een beter inzicht bestaat in de ontwikkeling van de sportieve recreatie, de wijze waarop de verschillende categorieën van de bevolking het best kunnen worden bereikt en de

knelpunten die zich in de praktijk voordoen, denk ik voor het beleid op wat langere termijn aan de ontwikkeling van een afzonderlijke subsidieregeling voor sportieve recreatie.

Uitgangspunt daarbij zou kunnen zijn dat elke bestaande of daartoe in het leven geroepen instelling (sportorganisaties, sportverenigingen, gemeentelijke instanties e.d.), die zich de bevordering van de sportieve recreatie ten doel stelt in de lijn van de in deze nota weergegeven beleidsdoelstellingen volgens nader vast te stellen criteria, in principe kan worden gesubsidieerd in een deel van de kosten voor leiding en accommodatie.

Met het oog hierop zal binnenkort aan de eerdergenoemde Adviescommissie Sportieve Recreatie een gerichte advies-aanvrage worden gedaan over de opzet in hoofdlijnen van een dergelijke subsidieregeling.

Er zal naar worden gestreefd, wanneer de financiële mogelijkheden dit toestaan, in 1976 of 1977 te beginnen met een gefaseerde uitvoering van de regeling.

Het beleid met betrekking tot de sportieve recreatie heeft voorts consequenties voor de beleidsmaatregelen op het gebied van opleiding en kader (opleidingen van kader ten behoeve van de sportieve recreatie) en accommodaties (zie ad *c* en *d*). Wat dit laatste betreft gaat het daarbij met name om de bereikbaarheid en beschikbaarheid van de voorzieningen in het woon- en recreatiemilieu.

Ten slotte zij opgemerkt dat op het gebied van de Sportieve Recreatie nauw zal worden samengewerkt met het Openluchtrecreatiebeleid.

b. Met betrekking tot de gereglementeerde sportbeoefening

De gereglementeerde sportbeoefening krijgt, zoals reeds in hoofdstuk V, § 2, is gesteld, voor een belangrijk deel zijn vorm in de sportorganisaties. Beleidsmaatregelen met betrekking tot deze vorm van sportbeoefening zullen dan ook direct van betekenis zijn voor de landelijke sportorganisaties en de koepelorganisaties.

In het licht van de voor dit onderdeel van het sportbeleid geformuleerde beleidsvoornemens, zal het beleid, thans geconcretiseerd in de huidige „Rijksregeling subsidiëring landelijke organisaties op het gebied van de lichamelijke opvoeding en de sport", worden herzien. Op de noodzaak van een herziening van deze regeling werd reeds in hoofdstuk VI, § 2, gewezen.

De bedoelde herziening beoogt uiteindelijk een betere bijdrage te leveren aan de realisering van de doelstellingen van het sportbeleid. Meer concreet is deze herziening erop gericht gestalte te geven aan de prioriteit die is toegekend aan de kaderopleidingen in zijn verschillende vormen en niveaus. Voorts wordt met deze herziening gestreefd naar het wegnemen van knelpunten die zich in de sportorganisaties ten aanzien van organisatie en administratie voordoen.

Het voorgaande leidt tot een geheel van beleidsmaatregelen waarvan het belangrijkste element zal zijn de splitsing van de eerdergenoemde regeling in:

- een subsidieregeling voor de opleidingen van het kader. Hierop zal in § 2*d* nader worden ingegaan.
- een subsidieregeling in gewijzigde opzet gericht op het verlenen van steun aan de landelijke sportorganisaties en de koepelorganisaties.

De subsidiëring richt zich in hoofdlijnen op het centrale administratieve apparaat (inclusief de personeelskosten, huisvesting, e.d.).

Wat betreft deze laatstgenoemde regeling (subsidiëring sportorganisaties), zal de voor de begroting 1974 op 13 augustus 1973 getroffen maatregel betreffende de limitering van de in te dienen brutobegrotingen voor de komende jaren vooralsnog worden gehandhaafd.

Voorts zullen in overleg met de Adviescommissie Subsidiëring Landelijke Sportorganisaties nadere normen en richtlijnen worden ontwikkeld ten aanzien van

- het subsidiabele aantal personeelsleden per organisatie;
- de subsidiabele salarismaxima;
- de subsidiabele activiteiten;
- de voorwaarden voor erkenning als landelijke sportorganisatie.

Ook wordt de mogelijkheid bezien gedifferentieerde subsidiepercentages aan te brengen voor verschillende categorieën sportorganisaties. Omtrent de hierbij te hanteren criteria vindt thans op het departement een voorbereidende studie plaats.

Een consequentie van bovenstaande maatregelen zal kunnen zijn dat sportorganisaties die opleidingen verzorgen in beginsel gesubsidieerd kunnen worden zowel krachtens de herziene subsidieregeling „sportorganisaties" voor het centrale administratieve apparaat, als krachtens de nieuwe subsidieregeling „kaderopleidingen" voor de door deze organisaties verzorgde opleidingsactiviteiten.

Over deze herziening van de opzet van subsidiëring, bedoeld om de positie van de sportorganisaties en hun functioneren ten behoeve van de Nederlandse Sportwereld te verbeteren, zal zo spoedig mogelijk met de betrokken organisaties het overleg worden geopend. Het streven daarbij is dat de splitsing van de huidige regeling en de bovenbedoelde herziening in 1976 zullen zijn gerealiseerd. In 1975 zal de huidige ongesplitste subsidieregeling nog van kracht blijven. Het voornemen bestaat het betreffende begrotingsartikel, derhalve voor de subsidiëring van de landelijke sportorganisaties met inbegrip van de subsidiëring van de opleidingen, in 1975 te verhogen tot ca. f 9,5 mln.

Voor wat betreft de omvangrijke administratieve en organisatorische werkzaamheden van de sportorganisaties zal in overleg met de betrokkenen worden gestreefd naar een effectieve praktische samenwerking tussen de organisaties. Een onderzoek dat in dit verband met financiële steun van dit ministerie door een werkgroep van de Erasmusuniversiteit te Rotterdam wordt ingesteld, zal naar verwachting het inzicht in de mogelijkheden van die samenwerking vergroten.

Tevens bestaat dezerzijds de bereidheid om initiatieven in de richting van samenwerking te ondersteunen, met name ten aanzien van huisvesting en gezamenlijke administratie. Een startpremie zal mogelijk een oplossing voor de aanloopkosten kunnen zijn.

Naast de centralisering van de kleinere organisaties valt een tendens waar te nemen tot decentralisering van de administratief-organisatorische werkzaamheden bij enkele grotere organisaties. In overleg ook met de provinciale overheden zal hier naar gepaste mogelijkheden worden gezocht.

c. Met betrekking tot *de accommodaties*

De doelstellingen van het sportbeleid met betrekking tot de accommodaties en de vraagstukken waarvoor het beleid zich in de praktijk ziet gesteld vragen om een samenhangend geheel van gerichte beleidsmaatregelen.

Centraal staat hierbij de coördinatie met de betrokken beleidspartners.

Het overleg en de samenwerking met het Departement van Onderwijs en Wetenschappen zal sterk worden geïntensiveerd om te komen tot:

- een integrale planning voor de totstandkoming van onderwijs- en sportaccommodaties, waarbij de behoeften aan gymnastieklokalen (deze zijn er onvoldoende, met name in de binnensteden en kleine plattelandsgemeenten) en instructiezwemwater enerzijds en de behoefte aan sportaccommodaties anderzijds op elkaar worden afgestemd;

- een verdere integratie van onderwijs- en sportvoorzieningen. Het betreft hier het op elkaar afstemmen van concrete projecten.
  Zoals ik reeds bij de behandeling van de begroting 1974 in de Tweede Kamer heb meegedeeld, wordt mijn departement in toenemende mate benaderd door gemeentebesturen of schoolbesturen die het hun door het Departement van Onderwijs en Wetenschappen toegewezen kwantum gymnastieklokalen willen transformeren tot sporthal of sportzaal. Een geïntegreerde totstandkoming van dergelijke voorzieningen zal worden bevorderd. Waar de bouw en exploitatie van dergelijke multifunctionele accommodaties méérkosten met zich brengen, zullen deze uiteraard bezwaarlijk op de begroting van het Departement van Onderwijs en Wetenschappen kunnen worden afgewenteld.

- een uitbreiding van de mogelijkheden voor openstelling en medegebruik van gymnastieklokalen en andere onderwijsvoorzieningen voor de sportbeoefening en de sportieve recreatie. Daarbij zal tevens bezien moeten worden welke formele belemmeringen er op dit punt bestaan en in hoeverre deze zijn weg te nemen.

Dit laatste verwijst naar een bredere problematiek waarbij ook andere dan onderwijs- en sportvoorzieningen zijn betrokken. Onlangs heeft de Interdepartementale Werkgroep voor Aangelegenheden op het gebied van de Lichamelijke Vorming en Sport (I.W.L.V.S.) mij een advies uitgebracht met betrekking tot het geïntegreerd gebruik van accommodaties voor lichamelijke opvoeding, sport en recreatie. In dit belangwekkende advies wordt voorgesteld een werkcommissie in te stellen die de bestaande problematiek ook in zijn financiële consequenties nader zou moeten uitwerken en die voorstellen zou moeten doen om het geïntegreerd gebruik van accommodaties te bevorderen en leegstand van accommodaties te verminderen. Op basis van dit advies heb ik inmiddels met mijn ambtgenoten in de Welzijnsraad ter zake contact opgenomen. Het vraagstuk komt nu in ruimer verband aan de orde, en wel in een daartoe verbrede opzet van de Werkgroep Multifunctionele Accommodaties (werkgroep-Fakkert). Om de Departementen van Binnenlandse Zaken en van Financiën sterker bij het geheel van deze accommodatieproblematiek te betrekken, zullen vertegenwoordigers van deze beide departementen van de genoemde Werkgroep deel gaan uitmaken.

Een ander element van de coördinatie betreft de sportvoorzieningen die tot stand komen in het kader van het B.R.W.-beleid en het beleid inzake de Aanvullende Werkgelegenheid. Hierover zijn onlangs op ambtelijk niveau met het Departement van Sociale Zaken werkafspraken gemaakt, die een betere afstemming van de projecten en bouwplannen mogelijk maken. De provinciale commissie voor de werk-

gelegenheid en de provinciale plancommissies in het kader van het B.R.W.-beleid zullen hierbij worden ingeschakeld.

Zowel met het oog op de hierboven beschreven coördinatie als ten behoeve van een effectieve aanwending van de middelen die voor de sport, naar verwacht, beschikbaar zullen komen uit de opbrengsten van de lotto en de toto, zal binnenkort in overleg met de betrokken beleidspartners worden begonnen met het opstellen van een concrete accommodatieplanning op lange termijn voor zowel de door het Ministerie van C.R.M. als door de andere betrokken beleidspartners gesubsidieerde soorten accommodaties. De daarbij te ontwikkelen normen en criteria zullen gebaseerd dienen te worden op inzichten omtrent de gewenste geografische en functionele spreiding van de sportaccommodaties. Tevens zal daarbij rekening gehouden moeten worden met de bereikbaarheid van de voorzieningen vanuit én in het woon- en recreatiemilieu, vooral ten aanzien van voorzieningen ten behoeve van de sportieve recreatie. De inventarisatie van de behoeften, zoals voorzien in de taakstelling van de bestuursstructuur voor de lotto en de toto (zie hoofdstuk VII), en de gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek over de beschikbare ruimten en bezettingsgraden per soort accommodatie en per gebied, zullen de nodige concrete informatie voor de bedoelde planning kunnen verschaffen.

In het overleg over deze planning en de daarbij te stellen normen zullen ook de gemeentelijke en provinciale overheden en de sportorganisaties worden betrokken.

Een procedurevoorstel voor dit overleg en voor de opzet van de accommodatieplanning hoop ik op korte termijn aan de betrokkenen te kunnen aanbieden.

In samenhang met de hierboven weergegeven beleidsmaatregelen inzake de coördinatie en de opstelling van een meerjarenplanning voor accommodaties, is voorts een aantal maatregelen van belang met betrekking tot de Rijksregeling subsidiëring overdekte sportaccommodaties.

Ten einde de ontstane achterstand in de subsidiëring, krachtens deze regeling, van sportaccommodaties in te halen, zal tweederde van het beschikbare begrotingsbedrag voor dit doel worden bestemd. Aan de hand van de financiële mogelijkheden zal later nog worden bezien in welke mate deze beleidslijn ook nà 1975 zal worden gehandhaafd. Zo spoedig mogelijk zal een prioriteitenplan worden opgesteld aan de hand waarvan het mogelijk is te bepalen in welk jaar het aangevraagde subsidie kan worden verleend, uiteraard indien door de begrotingswetgever daarvoor gelden ter beschikking worden gesteld. Bij de huidige financiële stand van zaken zal een volledig inhalen van de achterstand een periode van 8 à 10 jaar vergen.

Het voorgaande houdt in dat voor urgente nieuwe subsidieaanvragen slechts een beperkte ruimte beschikbaar is. Voorkomen moet in ieder geval worden dat hierdoor nieuwe achterstanden zouden ontstaan als gevolg van na 1974 gedane toezeggingen. In samenhang met het tot stand komen van de accommodatieplanning zal worden bezien in hoeverre een aanpassing van de subsidieregeling op dit punt nodig is dan wel aanvullende subsidievoorwaarden dienen te worden gesteld.

Hierbij kan bij voorbeeld worden gedacht aan het voldoen aan planningscriteria en aan openstelling voor sportieve recreatie.

In overleg met het Departement van Binnenlandse Zaken, provincies en gemeenten zal voorts worden gepoogd op korte termijn tot een oplossing te komen voor de problematiek die is ontstaan als gevolg van het subsidiemaximum in de vigerende regeling in relatie tot de gestegen bouwkosten. De hierdoor ontstane

exploitatielasten vormen een reëel probleem voor de gemeenten, met name voor de zgn. artikel 12-gemeenten. Deze situatie vormt een belemmering voor de gemeenten om sportaccommodaties tot stand te brengen. De oplossing van deze problematiek is in sterke mate afhankelijk van de financiële mogelijkheden. In eerste instantie gaan de gedachten uit naar het optrekken van het subsidiemaximum.

Een concrete oplossing is op dit moment nog niet aan te geven. Naast het nog te voeren overleg op dit punt, is hierbij ook van belang de samenwerking met het tot stand komen van de eerdergenoemde accommodatieplanning en de mogelijkheden van de lotto/toto procedure.

Het beleidsvoornemen om ook andere dan thans gesubsidieerde categorieën van accommodaties, te weten sporthallen, sportzalen en overdekte zweminrichtingen, in de regeling op te nemen kan gezien de financiële mogelijkheden en de eerder aangegeven problemen vooralsnog slechts op zeer beperkte schaal worden gerealiseerd.

In de komende jaren zal in overleg met de betrokken beleidspartners ernstig worden bezien langs welke weg een bijdrage tot de oplossing van dit probleem kan worden gevonden. Op bescheiden schaal zal een begin worden gemaakt met het subsidiëren van accommodaties, die specifiek geschikt zijn voor de sportieve recreatie.

Het is het voornemen het begrotingsartikel ten behoeve van de subsidiëring van sportaccommodaties in 1975 te verhogen tot ca. f 12,7 mln.

Het geheel van de hierboven beschreven en nog verder te ontwikkelen beleidsmaatregelen beoogt een gecoördineerd en planmatig accommodatiebeleid tot stand te brengen.

De centrale beleidslijn hierbij is het in een goede samenwerking en overleg onderling afstemmen van behoeften, plannen en mogelijkheden van alle hierbij betrokken beleidspartners.

d. Met betrekking tot Opleiding en Kader

De beleidsmaatregelen met betrekking tot dit onderdeel van het sportbeleid zullen voor een belangrijk deel mede hun grondslag vinden in de resultaten van de twee eerder vermelde onderzoeken, nl. naar de behoefte aan kader in de sportverenigingen en naar de abituriënten van sportopleidingen.

Wanneer aan de hand van deze onderzoeken een beter inzicht is ontstaan en meer concrete gegevens omtrent deze vraagstukken beschikbaar zijn gekomen zal in overleg met de sportorganisaties en voor wat betreft het C.I.O.S. en de Academies voor Lichamelijke Opvoeding met het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen worden bevorderd dat een goede afstemming van deze opleidingen wordt bereikt, zowel in kwantitatieve als in kwalitatieve zin, op de behoefte aan deskundig kader in de sportwereld.

Op basis van gegevens uit het eerder vermelde onderzoek naar de kaderbehoefte in de sportverenigingen zal worden gestreefd naar een planning om de eventuele gesignaleerde tekorten op te heffen.

Zoals reeds onder *b* van deze paragraaf is vermeld zullen de activiteiten van de sportorganisaties met betrekking tot de *opleidingen* van sporttechnisch en bestuurlijk kader in het subsidiebeleid – door middel van een nieuwe subsidieregeling

„kaderopleidingen" – worden geaccentueerd, op grond van de prioriteit die aan de kaderopleidingen wordt toegekend.

Met deze subsidieregeling wordt ernaar gestreefd het opleidingswerk van landelijke sportorganisaties en eventueel andere instellinegn die zich met opleidingen bezighouden, te ondersteunen. De regeling zal betrekking hebben zowel op de kaderopleidingen ten behoeve van de gereglementeerde sportbeoefening, als op de opleidingen ten behoeve van de sportieve recreatie.

Daarom zal binnen het bestaande opleidingswerk en bij de vormgeving van nieuwe opleidingen worden gestreefd naar een evenwichtige inbreng in de opleidingen van die aspecten die met name voor de sportieve recreatie van belang zijn. Aan de specifieke kaderopleidingen voor sportieve recreatie zal speciale aandacht en zo mogelijk prioriteit worden gegeven.

Ook de nascholing en bijscholing van het opgeleide kader door sportorganisaties en beroepsorganisaties zal in de regeling een plaats krijgen.

Bij de opzet van deze regeling die een resultaat is van de onder *b* van deze paragraaf besproken herziening van de subsidieregeling voor landelijke sportorganisaties, gaan, gezien het grote belang dat aan de opleidingen wordt gehecht, de gedachten uit naar een subsidiepercentage van 70 (was 60 pct.).

Omtrent de opzet van de regeling vindt thans op het departement een voorbereidende studie plaats. Zo spoedig mogelijk zal ter zake overleg worden geopend met de koepelorganisaties. Het streven is de nieuwe regeling in 1976 van kracht te laten worden.

Ten slotte zal in het kader van de hierboven bedoelde subsidieregeling „kaderopleidingen" een aanzet worden gegeven van beleidsmaatregelen, die beogen knelpunten met betrekking tot het ondersteunen van het grote aantal vrijwilligers weg te nemen. Een zekere mate van professionalisering op het vlak van de opleidingen voor vrijwilligers (opleidingsfunctionarissen) is dan noodzakelijk.

Deze functionarissen die bij de organisaties, die aan bepaalde minimumeisen ten aanzien van het aantal opleidingen voldoen, vooralsnog op beperkte schaal aangesteld zouden kunnen worden, zullen moeten worden belast met onder andere de inhoudelijke vormgeving van de opleidingen, de organisatie van de opleidingen en met de vorming van docenten voor die opleidingen.

Met betrekking tot de rijkserkenning van de algemene en sporttechnische opleidingen zal het beleid worden gecontinueerd.

In samenwerking met de koepelorganisaties zal voortgegaan worden met de standaardisatie van deze opleidingen, opdat een grotere garantie van deskundigheid enerzijds en voldoende waarborg voor objectiviteit bij de examinering anderzijds, zal worden verkregen. Daartoe zal het systeem van het bijwonen van de examens van de erkende opleidingen van de landelijke sportorganisaties door dezerzijds benoemde rijksgecommitteerden blijven gehandhaafd.

Het beleid gericht op de verhoging van de organisatiegraad van het *sporttechnisch kader* zal worden voortgezet om langs deze weg bij te dragen aan de totstandkoming van voorwaarden in structurele zin voor mogelijkheden tot bij- en nascholing van het kader en het op peil houden van de deskundigheid.

Om het verloop van het opgeleide sporttechnisch kader op te heffen dan wel te verminderen zal steun worden verleend aan organisaties en instellingen, die zich ten doel stellen te functioneren als regionale of plaatselijke bemiddelings-

centra voor part-time en full-time sporttechnisch kader. Hierdoor kan voor het professionele kader een grotere sociale zekerheid tot stand komen en meer stabiliteit in het werk worden geboden. Tevens kan met deze bemiddelingscentra een meer effectieve inzet van het beschikbare kader worden bereikt.

Wanneer met deze bemiddelingscentra de nodige ervaring is opgedaan, zal worden bezien in hoeverre het mogelijk is deze centra mede te doen functioneren voor het vrijwillig kader. Daarmee zou het optimaal functioneren van de vrijwilliger in de sportverenigingen kunnen worden bevorderd.

Voor de verdere uitvoering van de hierboven bedoelde beleidsmaatregelen met betrekking tot het sporttechnisch kader bestaat het voornemen het desbetreffende begrotingsartikel in 1975 te verhogen tot ca. f 0,39 mln.

Om het beleid met betrekking tot het sporttechnisch kader voor de nabije toekomst en op langere termijn meer verantwoord vorm te kunnen geven, zal binnenkort een commissie van advies worden ingesteld, die tot taak zal krijgen de bestaande problematiek te inventariseren, inzicht te verschaffen in de mogelijkheden van de arbeidsmarkt op dit punt en te adviseren omtrent het beleid op korte en lange termijn.

Voor het beschikbaar doen zijn van voldoende deskundig kader voor de opvang en begeleiding van deelnemers aan sportieve recreatie, zij naast de hierboven vermelde maatregelen met betrekking tot de opleiding van dit kader, verwezen naar de onder *a* genoemde plannen voor de ontwikkeling van een subsidieregeling ten behoeve van de sportieve recreatie.

e. Met betrekking tot *specifieke categorieën*

De in hoofdstuk V, § 2*e* vermelde beleidsvoornemens met betrekking tot specifieke categorieën leiden niet tot afzonderlijk concrete beleidsmaatregelen. Wel zal met deze beleidsvoornemens rekening gehouden moeten worden bij de uitvoering van de hiervoor genoemde beleidsmaatregelen.

Zo zal in het beleid met betrekking tot het sporttechnisch kader aandacht worden gegeven aan de specifieke eisen die moeten worden gesteld bij de opvang en begeleiding van de hier bedoelde categorieën: zij die wat betreft hun gezondheid een verhoogd risico lopen door een tekort aan lichaamsbeweging, de „immobielen", en voorts de jeugd, de bejaarden en de gehandicapten.

Met de specifieke situatie, de daarin opgesloten mogelijkheden en beperkingen, van met name de gehandicapten en de bejaarden, zal ook duidelijk rekening worden gehouden in het beleid ten aanzien van de accommodaties. Eisen van bereikbaarheid en met betrekking tot inrichting van de accommodaties wegen hier bijzonder zwaar.

Ook bij de beleidsmaatregelen inzake de sportieve recreatie zal met deze specifieke categorieën rekening worden gehouden. Onder *a* is reeds gewezen op de plaats die de bejaarden in dit onderdeel van het beleid innemen.

Overigens zij met nadruk opgemerkt dat de hier bedoelde beleidsmaatregelen wel rekening beogen te houden met de eigen omstandigheden en daaruit vloeiende eisen ten aanzien van gereglementeerde sportbeoefening en sportieve recreatie, maar dat geenszins wordt beoogd deze categorieën in een uitzonderingssituatie te plaatsen. Integendeel, de maatregelen zijn erop gericht de integratie van deze categorieën

in de samenleving, ook wat betreft de sportbeoefening en sportieve recreatie, beter mogelijk te maken.

Voor wat betreft de gehandicapten en de bejaarden zal bij de concrete vormgeving van het hier bedoelde beleid overleg worden gevoerd met de betrokken beleidsinstanties en organisaties.

§ 3. Beleidsmaatregelen van algemene aard

a. Gecoördineerd sportbeleid

In de voorgaande paragraaf is reeds uitvoerig uiteengezet voor welke onderdelen van het sportbeleid en met welke beleidspartners de coördinatie effectief ter hand zal worden genomen.

Naast een goede coördinatie binnen elk van de afzonderlijke onderdelen van het sportbeleid, veronderstelt gecoördineerd sportbeleid echter ook een evenwichtige en zorgvuldige afstemming van de beleidsonderdelen onderling binnen het geheel, met inachtneming van de gestelde prioriteiten. Naar mijn opvatting behoort het tot de verantwoordelijkheid van de Minister van C.R.M. de samenhang tussen de verschillende onderdelen van het sportbeleid te bevorderen vanuit een zorgvuldige afweging van de aspecten en belangen die hierbij in het geding zijn. De hierbedoelde samenhang vloeit voort uit de doelstellingen van het sportbeleid. Zo zullen beleidsmaatregelen met betrekking tot de sportorganisaties, gericht op de bevordering van een brede en verantwoorde gereglementeerde sportbeoefening niet los gezien kunnen worden van beleidsmaatregelen met betrekking tot het sporttechnisch kader of accommodaties. Ook de bevordering van de sportieve recreatie staat niet los van beleidsmaatregelen met betrekking tot kader, accommodaties en organisaties. In het kader van een gecoördineerd sportbeleid zal ik ernaar streven een evenwichtige ontwikkeling van dat beleid te bevorderen en eenzijdige accenten te voorkomen.

De plaatsing van het sportbeleid binnen het kader van het algemene welzijnsbeleid brengt met zich mee dat ook wat dit betreft een onderlinge beleidsafstemming moet worden bevorderd. Wezenlijke elementen van welzijnsbeleid hebben dan ook in de beschouwingen rond uitgangspunten en doelstellingen van het sportbeleid een belangrijke plaats ingenomen (zie hoofdstuk II en III). Ook op het meer concrete vlak van de beleidsuitvoering zal voortdurend gelet dienen te worden op een doelmatige coördinatie tussen beleidsmaatregelen van het sportbeleid enerzijds en maatregelen in het kader van andere onderdelen van het welzijnsbeleid anderzijds.

Als coördinerend minister voor het welzijnsbeleid reken ik het mij tot een taak de hierboven bedoelde coördinatie zoveel mogelijk gestalte te geven.

Voor zover in de § 2 bij de verschillende onderdelen van het sportbeleid aan de orde gestelde coördinatie betrekking heeft op de beleidscoördinatie met andere departementen zal de Interdepartementale Werkgroep voor Aangelegenheden op het gebied van de Lichamelijke Vorming en Sport (I.W.L.V.S.) een centrale rol moeten vervullen. In deze sinds enkele jaren functionerende Werkgroep is een geschikte overlegsituatie en de nodige deskundigheid aanwezig om tot een doelmatige coördinatie te komen.

Ik stel mij dan ook voor bij de verdere uitwerking van de aangekondigde coördinatieplannen deze Interdepartementale Werkgroep in te schakelen.

b. Lotto en toto

Het behoeft nauwelijks betoog dat de lotto/toto-structuur zoals deze in hoofdstuk VII uitvoerig is uiteengezet een belangrijke rol kan gaan vervullen in de uitvoering van een gecoördineerd sportbeleid. Het gezamenlijk beraad over de onderlinge afstemming van de verschillende geldstromen ten behoeve van de sport is een van de fundamentele uitgangspunten voor doel, taak en bestuurssamenstelling van de lotto/toto-structuur en een voorwaarde voor een gecöordineerd sportbeleid.

Het Departement van C.R.M. zal al het mogelijke ertoe bijdragen om te bevorderen dat het bestuur van het lotto/toto-instituut zo spoedig mogelijk met zijn werkzaamheden zal kunnen beginnen. In het bijzonder denk ik hierbij aan het inventariseren van de behoeften en het opstellen van meerjarenplannen voor de sport.

c. Sportraden

Het beleid ten aanzien van de provinciale sportraden zal worden voortgezet.

Op grond van de financiële mogelijkheden is het vooralsnog niet mogelijk een reële uitbreiding te geven aan de subsidiëring van deze provinciale sportraden.

Voorgenomen wordt op het betreffende begrotingsartikel in 1975 een bedrag op te nemen van ca. f 0,29 mln.

De provinciale sportraden zijn van betekenis voor de bevordering van de sportbeoefening op provinciaal niveau. Zij kunnen mede een rol vervullen in het kader van een gecoördineerd sportbeleid. Met het oog hierop zal een vertegenwoordiger van de provinciale sportraden (Interprovinciaal Overleg Sportraden, IOS) worden betrokken bij de taken en werkzaamheden van het lotto/toto-instituut door participatie in werkgroepverband.

d. Onderzoek

Reeds eerder in deze nota is gewezen op de betekenis van het wetenschappelijk onderzoek voor de verdere ontwikkeling en uitvoering van het sportbeleid. Zo zullen de resultaten van de eerdergenoemde onderzoeken naar kaderbehoefte en abituriënten van sportopleidingen van groot belang zijn voor de verdere concretisering van het beleid met betrekking tot het sporttechnisch kader.

De statistische onderzoeken van het Centraal Bureau voor de Statistiek omtrent de sportaccommodaties zullen een betrouwbare en objectieve bron van informatie vormen bij de opstelling van de aangekondigde accommodatieplanning.

In het onderzoeksbeleid op het gebied van de sport en de sportieve recreatie in de nabije toekomst en op langere termijn, zal worden gestreefd naar het tot stand komen van een consistent programma van onderzoek waarin de relevante onderzoeksvragen systematisch zijn geordend. Dit streven leeft ook in de sportwereld getuige het initiatief van de Nederlandse Sport Federatie en de Vereniging voor Wetenschappelijk Onderzoek van Sport en Lichamelijke Vorming (V.W.S.L.) tot een onderzoek dat beoogt de onderzoeksvragen op het terrein van de sport te inventariseren en te ordenen. Het gaat hier om onderzoeksvragen van verschillende aard, die betrekking hebben op problemen die in de praktijk worden ervaren, waarmee beleidsinstanties worden geconfronteerd en die door onderzoeksdeskun-

digen van verschillende wetenschappelijke disciplines worden bestudeerd. Dit onderzoek wordt uitgevoerd door het Sociologisch Instituut te Utrecht. Het Departement van C.R.M. is mede hierbij betrokken.

De resultaten van dit project zullen, wanneer deze worden gedragen door de verschillende organisaties en instanties in de Nederlandse sportwereld, een belangrijke eerste aanzet kunnen geven voor een meerjarenprogramma van onderzoek op een breed terrein. Bij de ontwikkeling, zoveel mogelijk in samenhang daarmee, van een onderzoeksprogramma direct gericht op de vraagstukken van het in deze nota uiteengezette sportbeleid zal ook de Interdepartementale Werkgroep voor Aangelegenheden op het gebied van de Lichamelijke Vorming en Sport in het overleg worden betrokken.

Vooruitlopend op het tot stand komen van bovengenoemde onderzoeksprogrammering zal het onderzoeksbeleid op korte termijn zich allereerst richten – in aansluiting op hetgeen eerder in deze nota onder de beleidsvoornemens is vermeld – op vraagstukken rond

- *de sportieve recreatie.* Voor een verantwoorde ontwikkeling van het beleid op dit punt is een verdere inzichtvorming en informatie omtrent de verschillende aspecten van sportieve recreatie onontbeerlijk. Het gaat hier om vraagstukken van organisatie, methodiek en accommodaties en voorts om inzicht in de behoeften en concrete informatie omtrent de te bereiken categorieën van deelnemers.
  Voorts zal aandacht worden gegeven aan de wetenschappelijke begeleiding door middel van onderzoek van de experimenten van sportieve recreatie;

- *opleiding en kader.* Het onderzoek naar diverse opleidingscategorieën voor sporttechnisch kader zal worden voortgezet.
  Na het thans lopende onderzoek naar de abituriënten van C.I.O.S.-opleidingen en de Academies voor Lichamelijke Opvoeding, zullen ook de bezitters van de Akte J en de abituriënten van de bondsopleidingen in een analoog onderzoek worden betrokken.
  Bij de voorbereiding en begeleiding van de hier bedoelde onderzoeksprojecten zullen de betreffende organisaties – in aansluiting op de thans gevolgde praktijk – worden betrokken.

§ 4. Specifieke vraagstukken

Een belangrijk element van de doelstellingen van het sportbeleid, zoals uiteengezet in deze nota, heeft betrekking op de bevordering van de gereglementeerde sportbeoefening en de sportieve recreatie „op de wijze, die uit een oogpunt van gezondheid, van vorming en van mogelijkheden tot zelfontplooiing verantwoord is" (zie hoofdstuk III, § 2).

In het algemeen gesproken is het in dit opzicht met de sportbeoefening in Nederland niet ongunstig gesteld en vindt zowel de gereglementeerde sportbeoefening als de sportieve recreatie op een in het algemeen verantwoorde wijze – in bovenbedoelde zin – plaats.

Zoals op zoveel terreinen van de samenleving, zijn echter ook hier nu eenmaal naast positieve kanten ook schaduwzijden te constateren.

Zo doet zich in de praktijk van de sportbeoefening, met name in de beroepssport en in de topsport, soms en bij enkele takken van sport een aantal verschijnselen voor die, getoetst aan het hierboven aangehaalde onderdeel van de beleidsdoelstelling, ongewenst zijn te noemen. Zij verdragen zich slecht met de uitgangspunten waarop het sportbeleid is gebaseerd: de vormende waarde van de sportbeoefening, de betekenis van de sport voor de gezondheid en de recreatieve functie van de sport.

Bij de hierboven bedoelde schaduwzijden denk ik onder meer aan:

- de spelverruwing die zich in sommige takken van sport voordoet. Hierbij doet zich. o.m. de vraag voor, welke maatregelen van strafrechtelijke of andere aard de overheid moet en kan nemen om haar eigen verantwoordelijkheid voor het beteugelen van uitwassen waar te maken, indien en voorzover het intern tuchtrecht van de betrokken organisaties te kort schiet;

- doping, een verschijnsel dat zich weliswaar bij een aantal takken van beroepssport en bij bepaalde vormen van sportbeoefening voordoet, maar zich naar het voorkomt niet tot de sportwereld beperkt. Dit verschijnsel roept vraagstukken op van medische, psycho-hygiënische, sociale en juridische aard;

- overbelasting bij de training voor topsportbeoefening van zeer jeugdigen en de mogelijk negatieve effecten daarvan op latere leeftijd. Dit verschijnsel dat in een aantal gevallen in de sportwereld voorkomt, brengt problemen met zich van medische, psychische en pedagogische aard. Overigens moet worden opgemerkt dat overbelasting van jeugdigen, om welke reden dan ook, zich met analoge problemen ook buiten de sport manifesteert.

Al deze en aanverwante verschijnselen trekken vaak sterk de aandacht en vormen voor velen die bij de sport en het sportbeleid zijn betrokken ernstige problemen. Ook de rijksoverheid wordt met deze problemen geconfronteerd.

Het is echter op dit moment onmogelijk zich een goed en weloverwogen oordeel over deze verschijnselen te vormen. Er bestaat nog in onvoldoende mate betrouwbaar inzicht en informatie omtrent de aard en omvang, ernst en intensiteit van deze veelal complexe verschijnselen, ook in hun verhouding tot het totaal van de sportbeoefening. De beschikbare literatuur is niet altijd even duidelijk in haar conclusies; voor een aantal van deze vraagstukken (ik denk bijvoorbeeld aan het dopingsvraagstuk) zijn de beschikbare gegevens tegenstrijdig. Op deze terreinen vindt nog regelmatig studie en onderzoek plaats. Dezerzijds zullen deze studies nauwlettend worden gevolgd. De gedachtenvorming over deze vraagstukken – en hetzelfde geldt voor de oordeelsvorming – is echter bepaald en in de eerste plaats in de kringen van de direct betrokkenen nog niet afgerond.

Met inachtneming van de nog bestaande hierboven beschreven onzekerheden op dit punt is de bepaling van een beleidsstandpunt door de rijksoverheid in algemene zin, ten opzichte van de bedoelde verschijnselen, in beginsel af te leiden uit de doelstellingen en beleidsvoornemens van het sportbeleid. Eerder in deze nota (hoofdstuk III, § 2) is immers reeds gesteld dat de bevordering van de sport mede inhoudt „het onthouden van steun aan en zo nodig het bestrijden van hetgeen niet tot de verwezenlijking van de doelstelling bijdraagt".

Hierbij doet zich echter wel de vraag voor wat in dit opzicht van de rijksoverheid, mede gezien de haar ter beschikking staande mogelijkheden, redelijkerwijze

kan en mag worden gevergd in verband met de eigen verantwoordelijkheid die de Nederlandse sportwereld heeft ten aanzien van de eerderbedoelde verschijnselen en meer in het algemeen ten aanzien van de wijze van sportbeoefening en de sportbeoefenaren.

Op grond van het voorafgaande zal het duidelijk zijn dat het op dit moment niet wel mogelijk is te komen tot een duidelijke, meer specifieke stellingname – in de zin van gerichte, doeltreffende en praktisch afdwingbare beleidsmaatregelen –, die in alle opzichten verantwoord is, rekening houdt met de vele eraan verbonden aspekten en recht doet aan alle erbij betrokken belangen.

Een dergelijke stellingname is vooralsnog niet mogelijk enerzijds, zoals reeds opgemerkt, als gevolg van het ontbreken van voldoende betrouwbaar inzicht in de problematiek om een verantwoord oordeel te vormen, anderzijds ook om de volgende andere redenen.

- De vele aspecten die aan de eerdergenoemde vraagstukken zijn verbonden maken een intensief overleg nodig zowel met de sportorganisaties en andere instanties binnen de sportwereld als met andere overheden.

- De aard van de problematiek vraagt bij de voorbereiding van beleidsstandpunten op het niveau van de rijksoverheid interdepartementaal overleg en beleidscoördinatie. Nader beraad en studie zullen dan ook noodzakelijk zijn.

Het voorgaande geldt ook voor de met de topsport als zodanig samenhangende problematiek. Om de vermelde redenen is het in het kader van deze nota niet goed mogelijk geweest deze problematiek in al zijn aspecten uit te diepen. Het is echter mijn voornemen in de komende tijd meer systematisch en in overleg met de betrokkenen aan de verschillende vraagstukken rond de topsport aandacht te geven.

Omtrent de in deze paragraaf aan de orde gestelde vraagstukken vindt binnen de rijksoverheid o.m. in het kader van de Interdepartementale Werkgroep voor Aangelegenheden op het gebied van de Lichamelijke Vorming en Sport, intern beraad, overleg en studie plaats. Naast de reeds vermelde vraagstukken met betrekking tot de beroepssport en de topsport zullen ook andere vraagstukken (waaronder vragen inzake sponsering) in dit verband worden bezien.

Wanneer het hierboven bedoelde beraad, dat niet op korte termijn kan worden afgerond, tot resultaten heeft geleid, zal ik hierover te zijner tijd nader berichten.

Hoofdstuk IX Slotbeschouwing

Het in deze nota uiteengezette sportbeleid is een beleid op lange termijn. De mate waarin de doelstellingen van dit beleid worden gerealiseerd en het tempo waarin dit kan gebeuren is onder meer afhankelijk van de financiële mogelijkheden.

Of ook inderdaad bereikt kan worden hetgeen met de doeleinden van het sportbeleid wordt beoogd, is echter vooral en in de eerste plaats afhankelijk van

allen wie de sport in Nederland ter harte gaat, van allen die hetzij beleidsmatig, organiserend of leidinggevend, hetzij als deelnemer bij de sport zijn betrokken.

In dit geheel heeft de rijksoverheid, zoals eerder betoogd, een rol die aanvullend is ten opzichte van hetgeen door de sportbeoefenaren zelf in particulier initiatief in gang is gezet en ten opzichte van hetgeen op plaatselijk vlak voor de sport en de sportieve recreatie in belangrijke mate wordt gedaan.

Het welslagen van het sportbeleid, de verdere ontwikkeling en de uitvoering ervan, wordt dan ook bepaald door:

- een blijvende inzet van de sportorganisaties en de in dit kader functionerende vrijwilligers;
- een goed overleg en een nauwe samenwerking tussen de overheid en de sportorganisaties;
- een effectieve coördinatie van het beleid en een daarop gericht overleg tussen de beleidspartners op rijks-, provinciaal en gemeentelijk niveau;
- de bereidheid van alle betrokken beleidspartners om naar vermogen ook in financieel opzicht aan de bevordering van de sport en de sportieve recreatie bij te dragen.

Om gestalte te geven aan een gecoördineerd sportbeleid is in deze nota meermalen melding gemaakt van mijn ernstig voornemen om ten behoeve van de verdere concrete uitwerking van de verschillende onderdelen van het sportbeleid, het overleg met de georganiseerde sportwereld en met de beleidsinstanties op het niveau van de rijks-, provinciale en gemeentelijke overheid te intensiveren dan wel in gang te zetten. Langs deze weg kan aan een effectieve coördinatie reële inhoud worden gegeven en een planmatige beleidsaanpak worden bevorderd.

In dit verband hecht ik ook groot belang aan de nieuwe structuur voor de lotto/toto. Daarbij zal het mogelijk zijn door een gecoördineerde inventarisatie en prioriteitstelling van de plannen en door het op elkaar afstemmen van de verschillende geldstromen bij te dragen tot een goede planning van het beleid en een meer effectieve aanwending van de financiële middelen.

Wanneer de hiervorenbedoelde samenwerking tussen alle betrokkenen wordt gerealiseerd, zal het mogelijk zijn om in gezamenlijke inspanning te bereiken:

- dat de sportorganisaties hun wezenlijke functie voor de Nederlandse sportwereld blijvend kunnen vervullen en dat de knelpunten met betrekking tot de organisatorische vormgeving, die een goed verloop van de gereglementeerde sportbeoefening kunnen belemmeren, worden weggenomen;
- dat voldoende en geschikte sportaccommodaties in een verantwoorde spreiding aanwezig en beschikbaar zijn om een ieder de ruimtelijke mogelijkheid tot gereglementeerde sportbeoefening en sportieve recreatie te bieden;
- dat voldoende opgeleid deskundig kader beschikbaar is om de deelnemers aan gereglementeerde sport en sportieve recreatie op verantwoorde wijze op te vangen en te begeleiden;

– dat ten slotte en vooral, grotere groepen van de bevolking in beweging zijn gekomen die in de deelneming aan gereglementeerde sport dan wel sportieve recreatie een gezonde en ontspannende tijdsbesteding vinden.

Vanuit de positie die de rijksoverheid in het geheel van een gecoördineerd sportbeleid inneemt en met inachtneming van de financiële mogelijkheden op korte termijn, is in hoofdstuk VIII van deze nota een aantal door het Ministerie van C.R.M. te nemen beleidsmaatregelen beschreven, die er op zijn gericht een bijdrage te leveren tot het bereiken van de bovenstaande doeleinden.

Zo zal – naast de reeds vermelde voornemens met betrekking tot coördinatie en overleg op verschillend terrein – de prioriteit ten aanzien van de sportieve recreatie gestalte krijgen in een stimulerend beleid dat uiteindelijk, na de experimentele fase, is gericht op de ontwikkeling van een specifieke subsidieregeling om de sportieve recreatie in de praktijk te bevorderen.

De herziening van de thans geldende subsidieregeling voor sportorganisaties maakt het voorts mogelijk inhoud te geven aan de prioriteit ten aanzien van de kaderopleidingen door middel van een daarop gerichte subsidieregeling en te komen tot een effectievere ondersteuning van de sportorganisaties.

Met betrekking tot de sportaccommodaties wordt o.m. de opzet voor een accommodatieplanning aangekondigd, zal worden gepoogd de achterstand in de subsidiëring zo snel mogelijk in te lopen en wordt een aanpassing voorbereid van de betreffende subsidieregeling om deze beter als doelmatig beleidsinstrument te doen functioneren.

Ten slotte zijn maatregelen vermeld die beogen de sociale zekerheid en de nascholing van het sporttechnisch kader te bevorderen en te geraken tot een effectievere inzet van dit kader.

Met de in deze nota gepresenteerde beleidsvisie hoop ik niet alleen bij te dragen tot de realisering van een in gezamenlijke inspanning van alle betrokkenen ontwikkeld gecoördineerd sportbeleid, maar ook – in het kader van een breder welzijnsbeleid – tot het ontstaan van een meer ontspannen en leefbaarder samenleving.

VOETNOTEN bij de Nota inzake het sportbeleid

[1]) Onderzoek naar de Sportbeoefening in Nederland en zijn organisatiegraad, in opdracht van C.R.M. uitgevoerd door het Instituut voor Toegepaste Sociologie te Nijmegen (Manders, Th. J. W. M. en Kropman, J. A.), 1974 (deel II – Algemene Resultaten met betrekking tot de sportactiviteit en organisatiegraad, hoofdstuk I).

[2]) In het eerder aangehaalde onderzoek Sportbeoefening in Nederland blijkt het motief „Gezondheid" om aan sport te doen veel te worden genoemd.
Deel IV, Enkele aspecten van de sport in ruimer perspectief, hoofdstuk 3.

[3]) Memorie van toelichting Begroting C.R.M. 1974, blz. 3.

[4]) Op grond van de in het onderzoek gebruikte terminologie is de categorie „Gelegenheidssport" niet geheel gelijk te stellen aan recreatie-sporters of beoefenaren van sportieve recreatie.
„Sportbeoefening in Nederland", deel II – Algemene Resultaten met betrekking tot de sportactiviteit en organisatiegraad, Inleiding.

[5]) Op de inhoud van het begrip sportieve recreatie wordt in hoofdstuk III, § 1*a*, nader ingegaan.

[6]) Verslag Discussiedag Sportieve Recreatie, blz. 5 e.v.

[7]) Vgl. „Recreatiesport, beschreven, besproken en beleefd", Rapport van de Werkgroep Recreatiesport, o.l.v. drs. T. J. Kamphorst, Mededelingen van het Sociologisch Instituut van de Rijksuniversiteit te Utrecht, nr. 85, Utrecht 1973.

[8]) Discussienota met betrekking tot het Sportbeleid van de Minister van C.R.M. Den Haag, 1969, blz. 7 e.v.

[9]) Sport 70, nota uitgebracht door de gehele georganiseerde sport in Nederland. Leiden z.j., blz. 6.

[10]) Discussienota met betrekking tot het Sportbeleid, blz. 8.

[11]) „Recreatiesport", blz. 35.

[12]) Drs. B. J. Crum, Stellingen voor discussiedag „Sportieve Recreatie" C.R.M. opgenomen in het verslag van die discussiedag, blz. 37.

[13]) „Recreatiesport", blz. 91.

[14]) „Recreatiesport", blz. 15, 16, 18, 23, 24, 49, 88 en 89.

[15]) „Sportbeoefening in Nederland".
Deel IV – Enkele aspekten van de sport in ruimer perspectief, hoofdstuk I; zie ook voetnoot 4.

[16]) Discussienota met betrekking tot het Sportbeleid, hoofdstuk 5, blz. 23.

[17]) De cijfers achter elke subdoelstelling verwijzen naar de nummering van de subdoelstellingen in de bijlage.

[18]) Zie in dit verband de kritische opmerking van de Werkgroep Recreatiesport bij het gezondheidsmotief, besproken in hoofdstuk II, § 6*b* van deze nota.

[19]) Advies van de Projektgroep Lotto/Toto, uitgebracht aan de Minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk, 1974, § 3 ad *a*.

[20]) Advies van de Projektgroep Lotto/Toto, § 4 ad *a*.

[21]) Advies van de Projektgroep Lotto/Toto, § 4 ad *b*.

SCHEMATISCH OVERZICHT VAN DE DOELSTELLINGEN VAN HET SPORTBELEID

I. Hoofddoelstelling

Bijdragen in de bevordering van – op lichamelijke activiteit gericht – recreatief gedrag (sportieve recreatie) en van de gereglementeerde sportbeoefening:

a. op een zodanige wijze dat in beginsel alle categorieën van de bevolking – waaronder categorieën die een specifieke benadering vragen – hieraan optimaal kunnen deelnemen vanuit hun aanleg, interesse en persoonlijke omstandigheden;

b. op een voor ieder bereikbare en daarvoor geschikte omgeving;

c. op een wijze die uit een oogpunt van gezondheid, van vorming en mogelijkheden tot zelfontplooiing verantwoord is.

II. Subdoelstellingen

A. *Sportieve recreatie*

1. Stimuleren van vormen van – op lichamelijke activiteit gericht – recreatief gedrag (sportieve recreatie) (1).

2. Het scheppen van voorwaarden voor sportieve recreatie op een zodanige wijze dat

a. alle categorieën van de bevolking naar aanleg, interesse en persoonlijke omstandigheden daaraan optimaal kunnen deelnemen;

b. eventueel bestaande belemmeringen daartoe worden weggenomen (4).

3. Het scheppen van mogelijkheden voor sportieve recreatie op een voor ieder bereikbare en daarvoor toegeruste plaats, zowel vanuit het woonmilieu als in het recreatiemilieu (8).

4. Het scheppen van zodanige voorwaarden dat deze sportieve recreatie kan plaatsvinden op een wijze die uit een oogpunt van gezondheid en uit een oogpunt van vorming verantwoord is en die mogelijkheden biedt tot zelfontplooiing (10).

5. Het stimuleren van vormen van sportieve recreatie voor met name die bevolkingscategorieën die door te weinig lichaamsbeweging, wat hun gezondheid betreft, een verhoogd risico lopen (5).

B. *Gereglementeerde sportbeoefening*

6. Ondersteuning van de gereglementeerde sportbeoefening (2).

7. Het scheppen van voorwaarden voor het beoefenen van gereglementeerde sport op een zodanige wijze dat

a. alle bevolkingscategorieën naar aanleg, interesse en persoonlijke omstandigheden daaraan optimaal kunnen deelnemen;

b. eventueel bestaande belemmeringen daartoe worden weggenomen (4).

8. Het scheppen van mogelijkheden voor het beoefenen van gereglementeerde sport op een voor ieder bereikbare en daarvoor toegeruste en geschikte plaats (9).

9. Het stimuleren van en het scheppen van voorwaarden voor een zo verantwoord mogelijke manier van gereglementeerde sportbeoefening uit een oogpunt van gezondheid, vorming en mogelijkheden voor zelfontplooiing (10).

10. Het scheppen van voorwaarden die een technisch verantwoorde wijze van sportbeoefening mogelijk maken (11).

11. Het ondersteunen van de zelfwerkzaamheid en optimale vrijwillige medewerking aan de sportbeoefening (3).

C. *Specifieke categorieën*

12. Het scheppen van mogelijkheden en voorwaarden voor aangepaste vormen van gereglementeerde sportbeoefening en/of sportieve recreatie voor specifieke bevolkingscategorieën, zoals bejaarden en gehandicapten, op een wijze die verantwoord is afgestemd op hun specifieke situatie (6).

13. Het stimuleren van en het scheppen van mogelijkheden en voorwaarden voor gereglementeerde sportbeoefening en sportieve recreatie voor jeugdigen op een wijze, die uit een oogpunt van vorming en mogelijkheden tot zelfontplooiing verantwoord is (7).

Toelichting

a. „Bevorderen" is ondersteunen en/of scheppen van voorwaarden/mogelijkheden en/of stimuleren.

b. „Voorwaarden" verwijst naar voorzieningen in de personele sfeer (leiding – begeleiding) en/of structuren.

c. „Mogelijkheden" verwijst naar materiële voorzieningen (accommodaties).

d. De cijfers ( ) achter de subdoelstellingen verwijzen naar de volgorde van de Subdoelstellingen in hoofdstuk III, § 3.